

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та
інфраструктури
Кафедра бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

КУЗНЕЦОВА Оксана Олександрівна

Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством / Accounting and analytical support in the management system of the enterprise

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Бізнес-аналітика та управління інноваційними системами

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ОБАмнв – 21
О. О. Кузнєцова

Науковий керівник:
д.е.н., доцент М. М. Федірко

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ **Р. Ф. Бруханський**

ТЕРНОПІЛЬ – 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	5
1.1 Сутність та структура обліково-аналітичного забезпечення	5
1.2 Джерела формування обліково-аналітичного забезпечення	11
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	18
2.1 Загальна характеристика підприємства	18
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	25
2.3 Бухгалтерський облік і звітність підприємства	43
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	50
3.1 Напрями покращення обліку та ведення звітності на підприємстві	50
3.2 Шляхи покращення структури балансу підприємства	54
Висновки з розділу 3	62
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Обліково-аналітичне забезпечення займає центральну роль в інформаційному забезпеченні підприємства. Отримані дані в результаті ведення бухгалтерського обліку та їх аналіз є основою для здійснення управлінських рішень підприємства. Формування ефективної обліково-аналітичної системи забезпечить підприємство необхідною інформацією для оцінки економічного потенціалу, визначення стратегічних, поточних цілей та способів їх досягнення, запобігання появи кризових явищ в роботі підприємства, допоможе вчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. В результаті збільшення обсягу інформації, що надходить до підприємств, виникає потреба в покращенні її обробки, забезпеченні належної якості бухгалтерського обліку, відображення показників у звітності та формуванні аналітичних даних.

До теоретичних та законодавчо-нормативних джерел інформації кваліфікаційної роботи є довідкова література, закони України, наукові праці, доповіді, монографії.

Свій внесок розробки проблем обліково-аналітичного забезпечення відображено в наукових працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених: Бруханський Р.Ф., Бутинець Ф. Ф., Бланк І. А., Гудзинський О. Д., Пахомова Т. М., Пушкар М. С., Карпова Т. С., Кірейцев Г. Г., Жук М. І., Тітаренко Г. Б., Петрук О. М., Саблук П. Т., Подолянчук О. А., Безродна Т. М., Гнилицька Л. В., Голов С. В., Корінько М. Д., Сопко В. В., Бланк І. А., Мельниченко І.В., Хахонова Н. М. Палій В. Ф., Шеремет А., проте значимості ролі бухгалтерського обліку в обліково-аналітичному забезпеченні та його сучасним проблемам не приділено достатньо уваги.

Мета дослідження – з'ясування сутності обліково-аналітичного забезпечення, його складових, визначення шляхів покращення обліку та відображення показників у звітності підприємства.

Об'єктом дослідження є інформаційне забезпечення підприємства.

Предметом дослідження є обліково-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством.

Для досягнення мети поставлено **завдання**:

- визначити сутність та структуру обліково-аналітичного забезпечення;
- визначити джерела формування обліково-аналітичного забезпечення;
- дати загальну характеристику підприємства;
- провести системний аналіз звітності;
- пошук шляхів покращення обліку та аудиту.

В процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи використовувались такі методи дослідження: абстрактно-логічний (формування висновків на основі аналізу публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених), порівняльний, узагальнення (зіставлення думок різних вчених щодо визначення понять), описовий аналіз (для пояснення видів обліку та аналізу), системний аналіз (формування рекомендацій), графічний (відображення динаміки показників), економіко-статистичний (визначення зміни показників в абсолютних та відносних величинах), монографічний (вивчення способів розвитку обліково-аналітичного забезпечення підприємства).

Наукова новизна – досліджено поняття обліково-аналітичного забезпечення та обліково-аналітичної системи.

Практична значимість – результати дослідження можна застосувати для покращення обліково-аналітичного забезпечення підприємства та його фінансового стану.

Апробацію результатів кваліфікаційної роботи здійснено у вигляді тез на двох конференціях.

Структура і обсяг роботи – кваліфікаційна робота складається зі вступу трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який складається з 61 найменування, додатків. В тексті розміщено 14 рисунків, 10 таблиць. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1 Сутність та структура обліково-аналітичного забезпечення

Обліково-аналітичне забезпечення надає інформацію підприємству про внутрішнє та зовнішнє середовище для виконання підприємством своїх управлінських функцій. На сьогоднішній день не має єдиного визначення поняття обліково-аналітичного забезпечення. Погляди науковців на це поняття є різними.

Наприклад, Гангал Л. С. стверджує: «під обліково-аналітичним забезпеченням управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств ми розуміємо процес збору, підготовки, реєстрації й обробки обліково-аналітичної інформації та прийняття на її основі управлінських рішень, направлених на забезпечення ефективного функціонування підприємства та підвищення його конкурентних позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках» [1, с. 124].

Камінська Т. Г. вважає: «система обліково-аналітичного забезпечення фінансового менеджменту являє собою безперервне і цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам планування, аналізу, підготовки ефективних управлінських рішень і контролю за їх виконанням у фінансовій діяльності підприємства» [2, с.12].

На думку Пуцентейла П. Р.: «Під обліково-аналітичним забезпеченням, слід розуміти сукупність заходів, інструментів і методів бухгалтерського обліку і аналізу, що сприяють формуванню інформаційного ресурсу при розробці фінансових прогнозів для встановлення причинно-наслідкових зав'язків, які виникатимуть в процесі підтримки стабільної фінансово-господарської діяльності та її окремих сторін у майбутньому» [3].

Всі визначення вчених об'єднує взаємозв'язок підготовки облікової інформації та її аналізу для встановлених управлінських цілей.

Підсумовуючи різні погляди науковців можна визначити обліково-аналітичне забезпечення як процес організації обліку та за його допомогою аналізу інформації для прийняття підприємством управлінських рішень.

Замість поняття «обліково-аналітичного забезпечення» також використовують поняття «обліково-аналітична система» та «інформаційне забезпечення».

Швець В. Є. затверджує: «Обліково-аналітична система – це організаційно-методологічна форма буття суб'єктів господарювання створена людиною для виконання своїх ділових функцій, яка поєднує у собі три підсистеми: облікову, аналітичну та контрольну» [4].

Юзва Р. П. вважає: «Обліково-аналітична система – це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації» [5].

Отже, на нашу думку обліково-аналітична система – це організований комплекс обліково-аналітичної інформації на підприємстві.

При визначенні поняття «інформаційне забезпечення» також є розбіжності думок в залежності від поставлених завдань перед інформаційним забезпеченням.

Стецюк Л. С. стверджує: «під інформаційним забезпеченням аналізу слід розуміти систему організаційних заходів і технічних засобів для одержання, обробки, передачі та зберігання інформації, створену з метою забезпечення потреб користувачів інформацією для ефективного управління господарською діяльністю підприємства» [6].

«Інформаційне забезпечення» є поняттям ширшим ніж «обліково-аналітичне забезпечення». До структури інформаційного забезпечення входить функції обліку, аналізу, контролю, регулювання та планування. Інформаційне забезпечення формується з безлічі інформаційних потоків. Крім обліково-аналітичних потоків, до інформаційного забезпечення надходять потоки від нормативних актів, управлінських та довідкових документів.

Виходячи з цього, обліково-аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення і займає в ньому центральну роль.

Обліково-аналітичне забезпечення поєднує в облікову інформацію, на основі якої здійснюють економічний аналіз і в результаті отримують аналітичну інформацію для прийняття рішень в управлінні.

Є різні погляди вчених і науковців, щодо найбільш значної складової обліково-аналітичного забезпечення. З одного боку, найбільша частина інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище надходить з даних обліку. Без якісного надання облікової інформації неможливо провести достовірний економічний аналіз. З іншого боку без проведення будь-якого аналізу облікової інформації неможливо зробити висновки та приймати рішення.

На думку Боднарчук Ю.: «Аналітичне забезпечення управлінської діяльності підприємства виконує особливу роль при обробці облікової інформації з метою оцінки її повноти, достовірності, своєчасності із метою подальшого аналізу для виявлення вузьких місць, а також прихованих резервів» [7].

Отже, облікова та аналітична інформація є взаємопов'язаними, невід'ємними складовими обліково-аналітичного забезпечення. Основу, завдяки якій підприємство приймає управлінські рішення складає економічний аналіз.

Елементи обліково-аналітичної системи на думку Юзви Р. П. наведено на рисунку 1.1.1

Рис. 1.1.1 Елементи обліково-аналітичної системи

Джерело: [5]

Згідно рис. 1.1.1 облік поділяється фінансовий та управлінський.

Фінансовий облік є основним джерелом облікової інформації. Фінансовий облік – це комплекс процедур щодо відкриття рахунків, складання їхньої кореспонденції, підбиття підсумків звітного періоду та складання звітності.

Управлінський облік створює внутрішньогосподарську звітність, що використовується для надання оперативної інформації про реальний стан справ підприємства.

На думку Кравченко О. В.: «Управлінські рішення ґрунтуються на плановій, нормативній, технологічній, обліковій та аналітичній інформації, яка має бути викладена в регістрах управлінського обліку» [8].

Згідно Закону України № 998-XIV: «внутрішньогосподарський (управлінський) облік – система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [9].

На сьогоднішній день немає чіткого поділу видів обліку. Також облік розділяють на оперативний, статистичний і податковий.

Оперативний облік використовуються для щоденного інформування керівників про події у фінансовій та виробничій сфері підприємства. Його функції подібні до управлінського обліку.

Статистичний облік підприємство використовує для звітування органам влади про господарські процеси, для формування інформації про економічне становище відповідного регіону та країни загалом. Перелік форм статистичної звітності, що надають підприємства є на веб-сторінці Державної служби статистики [10].

Податковий облік був створений Державною податковою адміністрацією України. Він являє собою розрахунки податків, що сплачує підприємство, формування та подання податкових декларацій до податкових органів. Як правило, податковий облік не здійснюється окремо, дані податкової звітності створюються завдяки фінансовому обліку. Фінансовий та податковий облік разом формують бухгалтерський облік.

Всі види обліку тісно взаємопов'язані між собою та їх поділ обумовлено різними потребами в інформації, методиками здійснення, строками подання звітності, користувачами інформації.

Фінансовий аналіз поділяють на зовнішній та внутрішній. Зовнішній аналіз здійснюють інвестори, кредитори і покупці на основі фінансової звітності підприємства. Внутрішній фінансовий аналіз здійснює саме підприємство на основі власної звітності, даних обліку, доступного лише персоналу підприємства. Дані внутрішнього аналізу є господарською таємницею підприємства.

Управлінський аналіз здійснюється керівництвом з метою прогнозування раціональних управлінських рішень, дослідження шляхів розвитку підприємства. Такий виду аналізу є складовою управлінського обліку. Управлінський аналіз має свої особливості проведення в залежності від галузі виробництва підприємства.

До складу обліково-аналітичного забезпечення також відносять аудит – процес перевірки правильності ведення обліку та складання звітності на

підприємстві, також ефективність господарських процесів, управлінської діяльності. Аудит поділяється на зовнішній та внутрішній.

Зовнішній аудит проводиться незалежним аудитором на замовлення підприємства за узгодженими об'єктами, уклавши договір. Такий аудит є більш професійним та об'єктивним ніж внутрішній аудит, оскільки його здійснюють спеціалісти. Зазвичай зовнішній аудит застосовують для перевірки складання звітності, його проводять раз в один або два роки.

Внутрішній аудит – це здійснення перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку (відсутності помилок або навмисного викривлення інформації в обліку), ефективності здійснення господарської діяльності і контролю в середині підприємства відділом аудиторів. Організація внутрішнього аудиту є більш раціональною для середніх або великих підприємств, які мають великі обороти коштів та масштабне виробництво.

Внутрішній аудит на підприємстві може організовуватися за трьома шляхами:

- власним відділом з працівниками, які входять в штат підприємства;
- здійснення постійного внутрішнього аудиту іншою компанією на основі договору. Внутрішні аудитори підприємства можуть володіти не всіма необхідними навичками, тому передача аудиту спеціалістам покращує його ефективність;
- поєднання власної служби аудиту із додатковим залученням деяких аудиторів із незалежної компанії, що зменшує витрати в порівнянні з повною передачею ведення аудиту сторонній організації.

Отже, аудит є складовою обліково-аналітичного забезпечення, що застосовується для перевірки ведення обліку і здійснення подальшого аналізу.

1.2 Джерела формування обліково-аналітичного забезпечення

Інформація для обліку формується за трьома рівнями на думку

Правдюк Н. Л.: «- державний рівень, де проявом регулювання є Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України;

- галузевий рівень, на якому регулювання має форми інструкцій, положень, методичних рекомендацій галузевих міністерств;

- господарський рівень, на якому інструменти регулювання визначаються Положенням про організацію обліку, зокрема обліковою політикою підприємства» [11].

Облікова інформація для аналізу на підприємстві надається у вигляді звітності. Вибір способів відображення показників у звітності, рахунки, що застосовуються в обліку, спосіб проведення інвентаризації, визначення собівартості, оцінки активів, перелік первинних документів, методів та форми обліку залежать від обраної облікової політики підприємства.

Створення власної облікової політики є важливою складовою організації обліку, адже без неї бухгалтеру важче організувати прядок здійснення операцій, узгоджувати їх з керівництвом. Організація облікової політики полегшує заміну працівників бухгалтерії, при наявності чіткої інструкції можна швидше засвоїти порядок ведення обліку, також керівництву простіше слідкувати за правильністю ведення обліку, забезпечити уникнення шахрайства зі сторони працівників.

Облікова політика в Україні з'явилась у зв'язку з процесом наближення ведення обліку до міжнародних стандартів. Облікова політика надає підприємствам право формувати облік в залежності від їх потреб. Законодавство України встановлює загальні правила щодо ведення обліку підприємствами, а також пропонує способи здійснення обліку в залежності від особливостей підприємств.

Згідно Закону України № 996-XIV: «облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для

ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [9].

Дане визначення схоже з тлумаченням Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку, але не повністю відображає значення облікової політики. Крім забезпечення правил ведення обліку і створення звітності, облікова політика впливає на здійснення контролю на підприємстві, визначення стратегічних цілей, отримання даних для аналізу. Облікова політика, крім дотримання правил законодавства, повинна задовольняти інтереси підприємства в наданні якісної інформації.

Отже облікова політика є способом управління підприємством, через організацію обліку.

Зміст обраної облікової політики підприємство відображає в Наказі про облікову політику. Цей наказ складається з урахуванням методичних рекомендацій бухгалтерського обліку, національних стандартів України або міжнародних стандартів, в залежності від вибору підприємства. Підприємства, які обов'язково мають складати облікову політику та фінансову звітність за МСФЗ наведені в законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9].

При розробці облікової політики враховують не тільки законодавчу базу України щодо обліку, також велику увагу варто приділити особливостям підприємства. До них входять:

- галузь;
- вид підприємства;
- розміри підприємства;
- масштаби виробництва;
- штат працівників;
- рівень автоматизації обліку;
- цілі та завдання підприємства;
- необхідна інформації для управління підприємством;
- рівень кваліфікації працівників бухгалтерського відділу;

- організаційна структура;
- асортимент продукції;
- виробничі процеси на підприємстві.

Підприємство зобов'язане змінювати власну облікову політику при внесенні змін в законодавство країни. За власним бажанням облікову політику дозволено змінювати при прийнятті керівництвом рішення про покращення обліку та разі здійснення змін у статуті підприємства.

Облікова політика може застосовуватись неефективно, якщо:

- бухгалтерська служба не дотримується встановленого порядку ведення обліку зазначеного в обліковій політиці;
- наказ про облікову політику не оформлений належним чином;
- відсутній детальний опис методів обліку, організації документообігу, калькуляції собівартості, кореспонденції рахунків, форми обліку, способу проведення інвентаризації, видів звітності, переліку первинних документів, способів обліку активів підприємства;
- не раціонально підібрано методи обліку для підприємства;
- не визначено оптимальний розмір і склад інформації для потреб управління;
- не ураховано особливостей виробництва та галузі підприємства при створенні облікової політики;
- постійно вносяться зміни в законодавства щодо обліку.

Отже, до вибору облікової політики керівництво повинно підходити відповідально, враховувати національні і міжнародні стандарти, закони України та особливості підприємства, має розглядати раціональність обраних методів для ефективного ведення обліку. Державні органи повинні забезпечити досконалу законодавчу базу, покращувати рекомендації та запропоновані підходи для організації обліку підприємств.

Аналітичне забезпечення формується в процесі визначення завдань підприємства, аналізу способів їх досягнення, аналізування фінансового стану підприємства, прогнозування ризиків. Етапи формування аналітичного

забезпечення для здійснення управління на думку Пуцентейла П. Р. наведені на рисунку 1.2.1

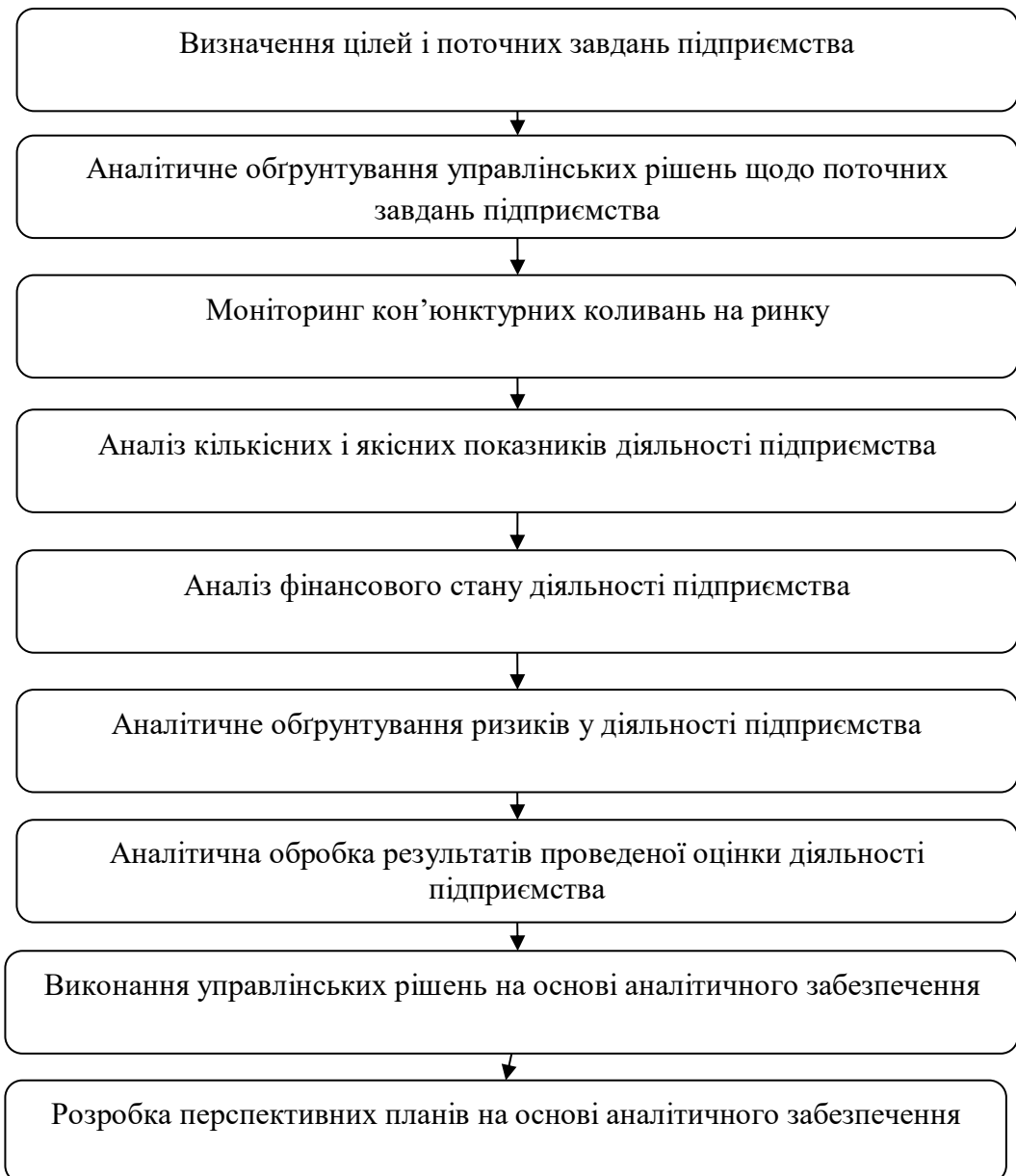

Рис. 1.2.1 Етапи аналітичного забезпечення прийняття та реалізації управлінських рішень

Джерело: [12, с. 170]

На етапі обґрунтування управлінських рішень можуть застосовуватися різні аналітичні методи. Одним з популярних методів є знаходження точки безбитковості, яка базується на побудові графіку безбитковості та визначенні

потрібної кількості наданих послуг, проданого товару або отриманої суми коштів для повного покриття витрат підприємства.

Аналіз кон'юнктури ринку полягає в дослідженні становища ринку, наявних покупців та продукції конкурентів, аналіз змін попиту і пропозиції на ринку та прогнозування його розвитку.

Аналіз кількісних показників підприємства надає інформацію про зміни обсягів виготовленої або проданої продукції, чисельності персоналу, відсотковий рівень виконання програми виробництва. До кількісних показників відноситься темп приросту виробленої продукції. Якісні показники використовуються для дослідження ефективності здійснення господарської діяльності через коефіцієнти. До якісних показників відносять рентабельність продукції, активів, капіталу, підприємства в цілому, фондівіддача, фондомісткість, продуктивність праці.

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється на основі фінансової звітності, аналітичних даних обліку. В процесі аналізу визначається рівень платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості підприємства, досліджуються забезпеченість підприємства власними джерелами фінансування, проводиться аналіз боргових зобов'язань, ефективність використання власних і запозичених коштів. Встановлюється оцінка фінансового стану за рейтинговим методом за рахунок порівняння теперішніх фінансових показників з минулими, або в порівнянні з показниками конкурентних підприємств. За результатами аналізу проводиться пошук шляхів покращення фінансового стану, уникнення кризових явищ, збільшення ефективності використання ресурсів.

Аналіз ризиків здійснюється за різними кількісними методами. Аналіз доцільності витрат є кількісним методом, при якому порівнюють витрати за елементами та їх ступінь ризику. Цей метод використовується зниження неефективного використання коштів. Статистичний метод полягає у складанні статистики негативних результатів при прийнятті подібних рішень та їх аналіз.

Метод аналогів використовується шляхом аналізу досвіду прийняття подібних рішень іншими підприємствами.

На етапі обробки результатів аналізу формуються висновки про доцільність прийняття управлінських рішень, вирішення способів їх запровадження.

Висновки до розділу 1

Обліково-аналітичне забезпечення є процесом організації облікової та аналітичної інформації для прийняття підприємством управлінських цілей. Обліково-аналітичне забезпечення на підприємстві формує загальну систему обліково-аналітичної інформації.

Обліково-аналітичне забезпечення є центральною складовою інформаційного забезпечення, в складі якого є інформація з нормативних актів, управлінських документів, довідників та містить в собі більший обсяг функцій, таких як регулювання і планування.

Обліково-аналітичне забезпечення складається з обліку, аналізу та аудиту. Функція обліку здійснює відбір, реєстрацію інформації та її відображення для подальшого використання. Функція аналізу на основі обліку створює інформацію для формування висновків та прийняття управлінських рішень. Функція аудиту забезпечує перевірку правильності проведення обліку перед здійсненням аналізу для отримання більш достовірної інформації.

Облік поділяється на фінансовий, управлінський, податковий, оперативний статистичний. Ці види обліку є взаємопов'язаними між собою, їх поділ обумовлений різними потребами в інформації, різними методами проведення, користувачами інформації та строками подання звітності.

Фінансовий аналіз є внутрішній та зовнішній. Внутрішній аналіз проводиться підприємством за допомогою даних звітності та аналітичного обліку і є його комерційною таємницею. Підвидом внутрішнього аналізу є управлінський аналіз, що входить до складу управлінської звітності та

використовується для отримання оперативної інформації про стан підприємства.

Аудит на підприємстві організовується різними способами. При зовнішньому аудиті підприємство наймає аудитора для перевірки фінансової звітності. Така перевірка здійснюється раз в один-два роки. Внутрішній аудит проводиться над обліковою, господарською та управлінською діяльністю підприємства. Його організовують трьома шляхами: проведення аудиту виключно власним аудиторським відділом, підписанням угоди про аудит з іншою компанією, або дорученням частини аудиту власному відділу, частини спеціалістам із зовнішньої компанії.

Формування облікової інформації здійснюється на рівні законодавства, на галузевому рівні через положення, методичні рекомендації та на рівні підприємства за допомогою облікової політики. Облікова політика підприємства повинна створюватися з урахуванням чинного законодавства, положень, особливостей підприємства та його потреб в інформації.

Аналітичне забезпечення формується в процесі поставлення відповідного завдання, аналізу його доцільності, дослідженні ринку збуту, проведення аналізу якісних та кількісних показників підприємства, аналізу фінансового стану, дослідження можливих ризиків, та узагальнення результатів аналізу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2.1 Загальна характеристика підприємства.

Для проведення аналітичної роботи стану підприємства обрано ПП «ДЕНК ТПР», що розташоване в м. Нововолинськ, Волинської області.

Раніше на місці сьогоденного підприємства був заснований завод в 1995 р., який займався виробітком профнастилу та металочерепиці. В 2005 р. відбулася реорганізація заводу у приватне підприємство «ДЕНК ТПР» на чолі з власником, який є директором підприємства. З реорганізацією підприємства відбулося збільшення обсягу виробничих послуг.

Підприємство займається металообробкою, нанесенням покриття на метал, виготовленням металевих заготовок та різних металоконструкцій за замовленням. Металоконструкції можуть створюватися за допомогою креслень покупця або креслень, що створює саме підприємство. Також ПП «ДЕНК ТПР» виробляє профнастил і металочерепицю для постійного продажу. В процесі виробництва використовуються спосіб газоплазмового різання металу та його механічне оброблення.

Покупцями продукції ПП «ДЕНК ТПР» є:

- промислові підприємства;
- гірничодобувні підприємства;
- сільськогосподарські підприємства
- електростанції;
- торговельні підприємства;

Підприємство здійснює експорт своєї продукції в Німеччину та Польщу, однією з іноземних покупців продукції підприємства є будівельна компанія «MOSNAL» в м. Варшава.

Металургійна промисловість є однією з найрозвинутіших галузей України через багаті гірничо-металургійні ресурси.

Статистика основних реалізованих промисловостей України наведено на рисунку 2.1.1

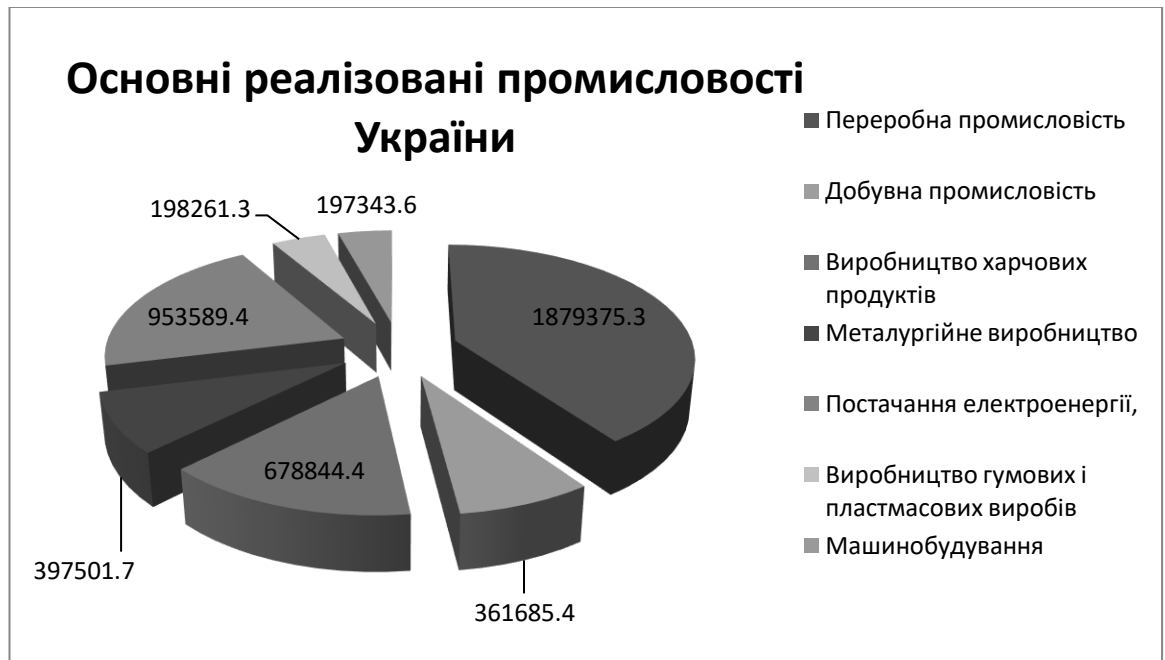

Рис. 2.1.1 Основні реалізовані промисловості України за 2020 р., млн. грн.
Джерело: складено автором на основі даних [13].

Отже, за даними рисунку металургійна промисловість є однією з провідних та займає 4 місце по збуту продукції, всього складає 397501,7 млн. грн. за даними 2020 р.

Головними конкурентами в металургійній галузі ПП «ДЕНК ТПР» в м. Нововолинськ є ПП «Пребена-Україна», ТОВ «Механічно-ливарний завод», ПП «МЕТАЛ ПРОЕКТ»

Компанія «ДЕНК ТПР» відноситься за організаційно-правовою формою до приватних підприємств, розмір її статутного капіталу складається з 100 грн. Статутний капітал являє собою суму грошових коштів або майнових внесків зареєстровану в статуті підприємства та є вкладом засновника в обсяг власного капіталу для гаранту мінімальної суми покриття збитків перед кредиторами. Формування статутного капіталу для приватних підприємств є обов'язковою умовою створення згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної

реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту» [14]. Проте жодних обмежень щодо розміру статутного капіталу не встановлено.

За розміром підприємство відноситься до малих підприємств. Критерії малих підприємств визначені згідно закону № 996-14 [9]. У ПП «ДЕНК ТПР» на 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції дорівнює 55885,3 тис. грн., в євро він дорівнює 1472,05 євро, балансова вартість активів дорівнює 12728,2 тис. грн., в євро – 335,27, середня кількість працівників дорівнює 31 особи.

Порівняння даних показників з минулим роком наведена в таблиці 2.1.1

Таблиця 2.1.1

Динаміка зміни показників розміру ПП «ДЕК ТПР», тис. грн., осіб

Показники	За 2020 р.	За 2021р.	Абсолютна динаміка
Балансова вартість активів, грн.	12728,2	27984,9	+15256,7
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	33161,4	55885,3	+22723,9
Середня кількість працівників, осіб	34	31	-3

Джерело: складено автором на основі Балансу підприємства

За даними таблиці балансова вартість в порівнянні з рік зросла на 15256,7 тис. грн., чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 22723,9 тис. грн., що означає збільшення доходів підприємства та масштабів виробництва. Зменшення середньої кількості працівників означає зміну складу персоналу підприємства.

Управлінський склад персоналу підприємства налічує 10 чоловік. Підприємство має лінійно-організаційну структуру, яка відображена на рисунку 2.1.1

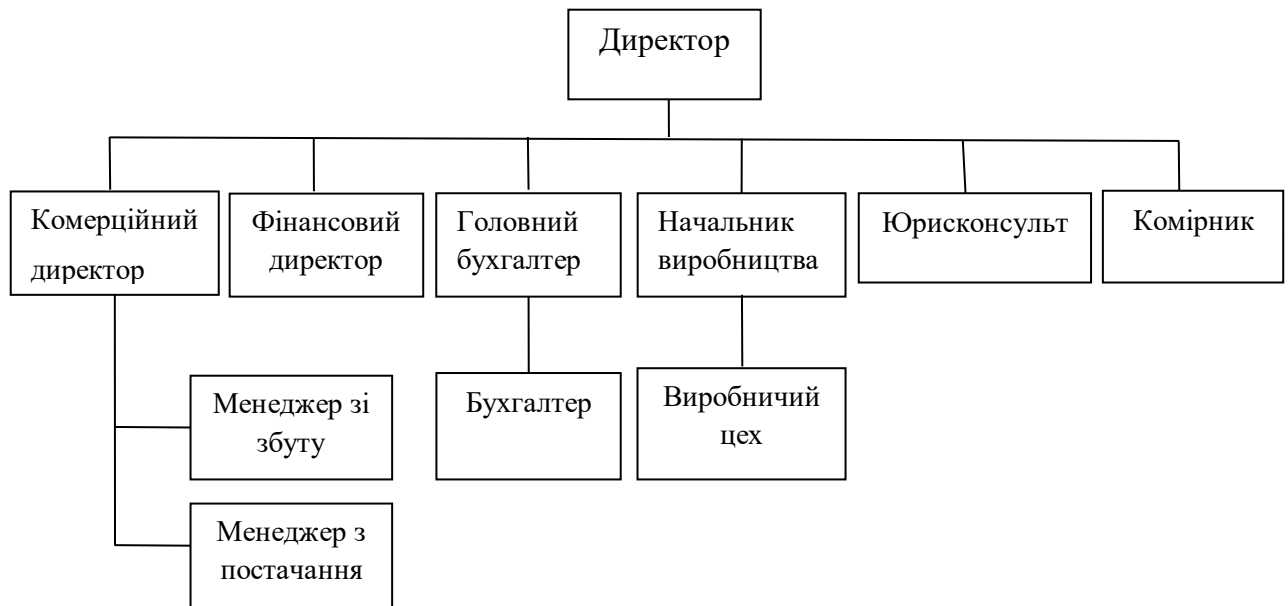

Рис. 2.1.1 Структура управління підприємства «ДЕНК ТПР»

Джерело: складено автором

Характерною рисою лінійно-організаційної структури є підпорядкованість кожного з працівників одному керівникові та кожний відділ виконує свій комплекс завдань.

Позитивними сторонами такої структури є:

- конкретність поставлених завдань для кожного працівника;
- простіше здійснювати контроль за працівниками;
- більша швидкість прийняття рішень в порівнянні з іншими видами структур;

- чіткість встановлення відповідальних осіб за кожен вид робіт.

Негативними сторонами є:

- великий обсяг робіт на керівників, потребує їх високої кваліфікації;
- необхідність контакту директора з багатьма підлеглими, обробки великої кількості інформації;
- обмеженість кола спеціалістів;
- така структура підходить лише при невеликих розмірах підприємства.

Отже, така структура може забезпечити оперативність інформації та чіткість поставлення завдань для кожного працівника, проте потребує високої кваліфікації та великий обсяг робіт керівникам вищих рівнів.

Управління підприємством здійснюється директором, який є власником підприємства.

Власник підприємства здійснює:

- керівництво діяльністю, організація роботи підприємства;
- укладання договорів;
- видання доручень;
- підписання фінансових документів;
- відкриття рахунків банках,
- кредитні операції;
- прийняття на роботу та звільнення працівників;
- видання наказів для працівників в межах своєї компетенції;
- вибір форм оплати праці.

Забезпечення підприємства обліковою інформацією здійснює головний бухгалтер та підпорядкований йому бухгалтер.

Фінансово-економічний аналіз підприємства здійснює фінансовий директор. Він аналізує способи спрямування фінансових коштів, фінансування господарської діяльності, досліджує джерела фінансування діяльності підприємства, приймає участь у формуванні облікової політики підприємства, розробленні бізнес-планів, проводить аналіз всіх витрат підприємства, слідкує за станом дебіторської та кредиторської заборгованості, визначає заходи щодо зменшення витрат, збільшення прибутку підприємства, покращення фінансового стану підприємства.

Комерційний директор досліджує ринки збуту продукції, здійснює прогнози, проводить контроль за реалізацією продукції, здійснює пошук шляхів зменшення витрат на збут та покращення використання ресурсів, розширення продажу товару підприємства.

Менеджер з постачання підпорядковується комерційному директору, виконує замовлення товару для підприємства, на вимогу надає постачальникам інформацію про фінансовий стан підприємства, здійснює, пошук перевізників шляхів зменшення витрат на постачання товару. Планування замовлень на менеджер з постачання здійснює на кожний місяць. При виявленні дефіциту металу на підприємстві здійснюється його закупівля в різних металургійних заводів Києва та Дніпра в розмірі 20 т. Найчастішим постачальником металу є Дніпровський металургійний завод.

Для постачання металу кожного разу наймається новий перевізник за договірною ціною. Розмір ціни перевезення металу залежить від сезону та тривалості дороги. Зазвичай використовуються компанії перевізники ТОВ «САТ», ПП «Автокар», ТОВ «Горизонталь ГРУП».

Менеджер зі збуту підпорядковується комерційному директору та укладає договори з постачання товару, організовує вчасне постачання товару покупцям, здійснює збір інформації про покупців, що не сплачують за товар в строк.

Комірник приймає товар на склад, забезпечує його належне зберігання, поділ за видами, здійснює його переміщення, проводить складський облік, приймає участь в інвентаризації на складі.

Юристконсультант забезпечує правильність укладання договорів з покупцями і постачальниками, слідкує за законністю виданих наказів на підприємстві, слідкує за дотримання законодавства у діяльності підприємства, формує претензії щодо заборгованостей дебіторів, не виконання своїх обов'язків постачальниками, надає консультації керівникам щодо чинного законодавства, проводить оформлення документів про порушення закону з боку працівників.

Начальник з виробництва здійснює нагляд за порядком проведення робіт в виробничих цехах і дільницях, створює плани з виробництва продукції, здійснює пошук шляхів з покращення виробництва, зменшення витрат,

забезпечує умови для покращення використання основних засобів, пропонує способи покращення оснащення на виробництві.

Отже, інформаційне забезпечення підприємства для прийняття управлінських рішень формується з різних інформаційних потоків внутрішнього та зовнішнього середовища.

Для виплати зарплати використовується погодинна та окладна форма оплати праці. Проста погодинна оплата праці нараховується робітникам в сфері виробництва за допомогою множення встановленої тарифної ставки та відпрацьованих годин. Розмір тарифної ставки залежить від кваліфікації робітника.

Формула простої погодинної оплати праці наведено в формулі 2.1 [15].

$$Z_r = T_r \times \Gamma_{\text{роб}} \quad (2.1)$$

де, T_r — годинна тарифна ставка працівника;

$\Gamma_{\text{роб}}$ — кількість годин, фактично відпрацьованих працівником.

Окладна форма оплати праці застосовується для управлінського персоналу. Виплата здійснюється в розмірі визначеного місячного окладу в залежності від посади

Для матеріального стимулювання працівників підприємства застосовуються система преміювання на основі результатів діяльності працівника. Виплата оформлюється наказом про преміювання директором підприємства.

Підприємство має загальну систему оподаткування, до податків і зборів, що сплачує підприємство відноситься ПДВ, податок на прибуток, транспортний податок, ПДФО, ВЗ, ЄСВ.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Аналіз фінансового стану підприємства на основі звітності допомагає оцінити фінансову стійкість підприємства, виявити слабкі місця та можливості розвитку підприємства. При проведенні фінансово-господарського аналізу визначається ліквідність, платоспроможність, рентабельність, фінансовий та майновий стан.

Аналіз майна допомагає дослідити склад активів підприємства, динаміку його зміни, стан активів. Аналіз майна та боргових зобов'язань підприємства наведена в таблиці 2.2.1

Таблиця 2.2.1

Динаміка майна та боргових прав ПП «ДЕНК ТПР», тис. грн. за 2020-2021 р.

Показники	На 2020 р.	На 2021 р.	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
1. Всього активів, тис. грн., в т.ч.:	24939,6	27984,9	+3045,3	12,2
2. Необоротні активи, тис. грн.	15354,5	15349,4	-5,1	-0,03
в % до вартості активів	61,567	54,849	-6,718	-10,9
3. Оборотні активи, тис. грн.	9585,1	12635,5	+3050,4	31,8
в % до вартості активів,	38,433	45,151	+6,718	17,5
з них:				
3.1. Матеріальні оборотні активи, тис. грн.	1293,9	4405,8	+3111,9	240,5
в % до вартості оборотних активів	13,499	34,869	+21,37	158,3
3.2. Засоби в розрахунках, тис. грн.	8021,3	8061	+39,7	0,5
в % до вартості оборотних активів	83,685	63,797	-19,888	-23,8
3.3. Готівка, поточні інвестиції, тис. грн.	159	54,4	-104,6	-65,8
в % до вартості оборотних активів	1,659	0,43	-1,229	-74,1
3.4. Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	32,7	53,1	+20,4	62,4
в % до вартості оборотних активів	0,341	0,42	+0,079	23,2
3.5. Інші оборотні активи, тис. грн.	78,2	61,2	-17	-21,7
в % до вартості оборотних активів	0,816	0,484	-0,332	-40,7

Джерело: складено автором на основі Балансу підприємства

Відповідно до таблиці активи підприємства за рік збільшилися на 3045,3 тис. грн., 12,2%. Частка оборотних активів в порівнянні з попереднім періодом збільшилась на 17,5%, що свідчить збільшення господарської діяльності. Відбулось зменшення високоліквідних активів на 104,6 тис. грн. 65,8%, що знижує ліквідність підприємства.

Детальніше розглянуто структуру оборотних коштів підприємства на рисунку 2.2.1

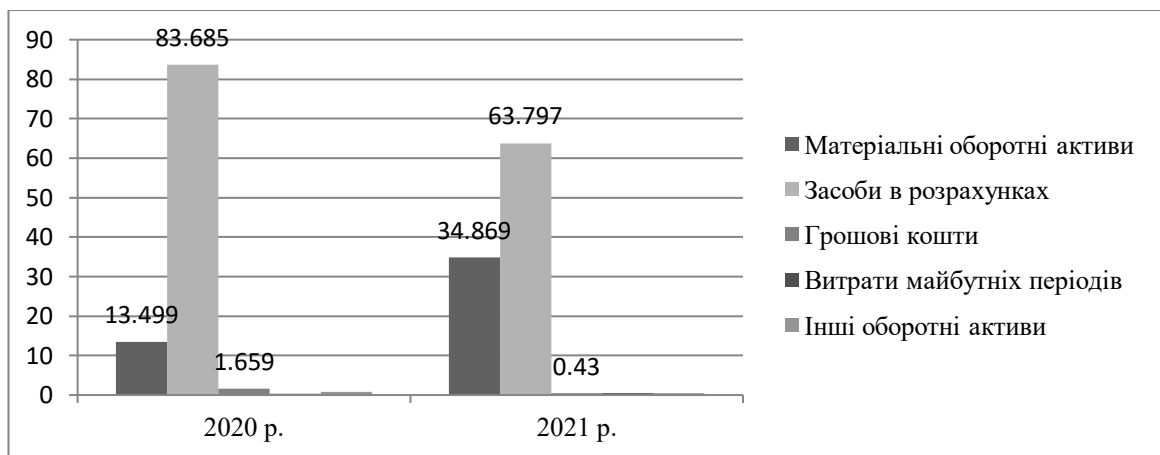

Рис 2.2.1. Структура оборотних засобів ПП «ДЕНК ТІР» за 2020-2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі таблиці 2.2.1

Згідно рисунку матеріальні активи на кінець звітної періоду дорівнюють 34,869%, їх частка зросла в порівнянні з попереднім періодом на 21,37%, що означає збільшення обсягів виробництва.

Більша частина оборотних активів підприємства складають засоби в розрахунках, тобто дебіторські заборгованості. Це призводить до зменшення ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Найбільшу суму дебіторської заборгованості в Балансі підприємства складає заборгованість за товари і послуги в сумі 6900,3 тис. грн. в звітному році, що може означати про неплатоспроможність покупців та погано організовану кредитну політику щодо них, також про великий обсяг продажів товару підприємства. Сума засобів у розрахунках на звітний період збільшилась на 39,7 грн. та дорівнює 8060 тис. грн. Частка засобів у розрахунках зменшилась на 63,797% у складі оборотних

активів за рахунок збільшення матеріальних активів, що є позитивно впливає на обсяги виробництва.

Поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти мають низький відсоток у складі оборотних активів та дорівнює у звітному періоді 0,43%. В звітному періоді їх розмір зменшився на 1.22% Зменшення грошових коштів при збільшенні поточних зобов'язань свідчить про ускладнення погашення заборгованості. Також підприємство не здійснює жодних фінансових інвестицій, що зменшує можливості отримання грошових коштів.

Порівняння зміни складу майна з поза минулим роком наведено в таблиці 2.2.2

Таблиця 2.2.2

Динаміка майна і боргових прав ПП «ДЕНК ТІР» 2019-2021 рр.

Показники	На 2019р.	На 2021р.	Абсолютна динаміка	Темп зміни,%
1. Всього активів, тис. грн., в т.ч.:	22073,5	27984,9	5911,4	26,8
2. Необоротні активи, тис. грн.	16745,9	15349,4	-1396,5	-8,3
в % до вартості активів	75,864	54,849	-21,015	-27,7
3. Оборотні активи, тис. грн.	5327,6	12635,5	7307,9	137,2
в % до вартості активів,	24,136	45,151	21,015	87,1
3.1. Матеріальні оборотні активи, тис. грн.	1564,9	4405,8	2840,9	181,5
в % до вартості оборотних активів	29,373	34,869	5,4	18,7
3.2. Засоби в розрахунках, тис. грн.	2986,1	8061	5074,9	170,0
в % до вартості оборотних активів	56,050	63,797	7,747	13,8
3.3. Готівка, поточні інвестиції, тис. грн., тис. грн.	592,9	54,4	-538,5	-90,8
в % до вартості оборотних активів	11,12	0,43	-10,69	-96,1
3.4. Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	151,9	53,1	-98,8	-65,0
в % до вартості оборотних активів	2,85	0,42	-2,4	-85,3
3.5. Інші оборотні активи, тис. грн.	31,8	61,2	29,4	92,5
в % до вартості оборотних активів	0,597	0,484	-0,112	-18,9

Джерело: сформовано автором на основі Балансу підприємства

За даними таблиці розмір активів зріс на 26,8 %, що означає збільшення ліквідності підприємства, покращення фінансового стану. В складі активів відбулися зміни: необоротні активи зменшилися на 8,3 %, оборотні активи зросли на 7307,9 тис. грн., 137% , відсоток оборотних активів в загальному складі активів збільшився на 21,015%. Найбільші зміни відбулися у вартості матеріальних активів, що зросли на 2840,9 тис грн., 181 %. Великий ріст відбувся дебіторської заборгованості, вона зросла на 170 %., що може вплинути на платоспроможність підприємства.

В 2021 р. відбулося різке зменшення готівки, її розмір зменшився на 90,8%, що зменшує можливості підприємства швидко погасити поточні зобов'язання. Витрати майбутніх періодів на 2021 р. є меншими на 98,8 % в порівнянні з 2019 р. проте в порівнянні з 2020 р. вони підвищились на 62%.

Детальний розгляд співвідношення оборотних і необоротних активів підприємства зображено на рисунку 2.2.2

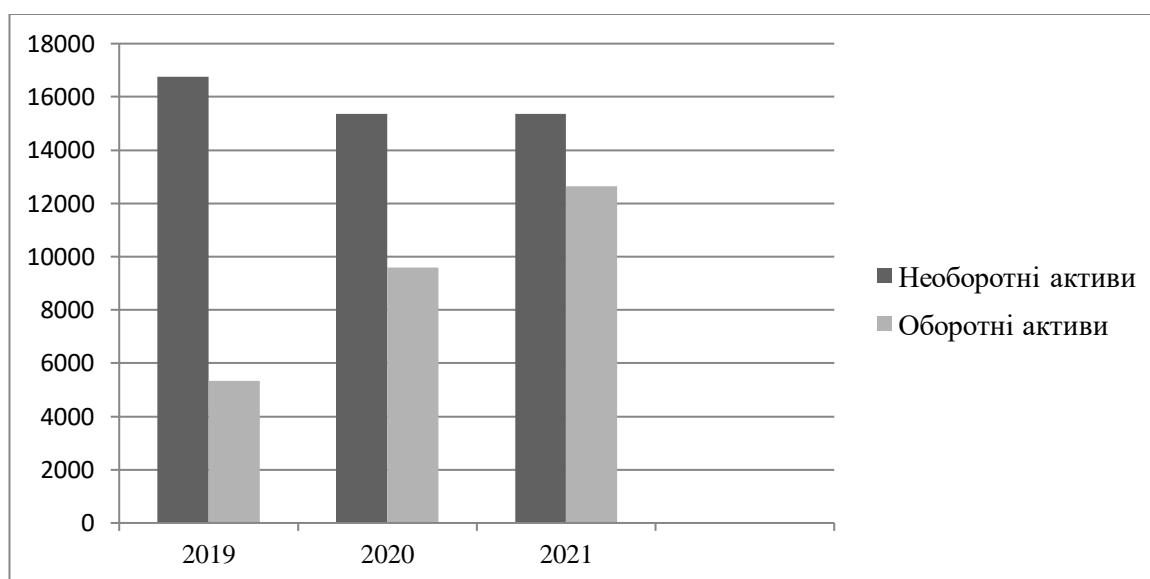

Рис. 2.2.2 Співвідношення необоротних і оборотних активів ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі даних таблиць 2.2.1, 2.22

Отже, за даними рисунку у 2019 р. у підприємства була набагато менший обсяг оборотних активів, в 2020 р. збільшилися витрати на створення запасів, покращення якості сировини. В порівнянні з 2019 р. обсяг матеріальних активів

зріс на 2840,9 тис. грн. Вартість необоротних активів зменшилася, хоча залишається на високому рівні.

Склад необоротних активів підприємства наведений в таблиці 2.2.3

Таблиця 2.2.3

Склад необоротних активів ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	На 2019 р.	На 2020 р.	На 2021р	Абсолютне відхилення 2019-2021	Абсолютне відхилення 2020-2021
Незавершені капітальні інвестиції	8066,0	1294,4	1685,5	-6380,5	+391,1
Основні засоби	8679,9	14060,1	13663,9	+ 4984	- 396
Всього необоротних активів	16749,9	15354,5	15349,4	- 1400,5	- 5,1

Джерело: складено автором на основі Балансу підприємства

Отже, за даними таблиці необоротні активи підприємства складають незавершені капітальні інвестиції і основні. Більшу частину необоротних активів складають основні засоби. В 2019 р. капітальні інвестиції були лише на 613,9 тис. грн., меншими за частку основних засобів, дана різниця означає вартісний розмір основних засобів, що не потребували оновлення. Це свідчить про дуже зношені необоротні активи. Основні засоби відіграють важливу роль у промисловому виробництві, тому їх частка у необоротних активах має бути достатньо значною. В 2020 р. відбулось оновлення основних засобів. У порівнянні з 2019 р. сума основних засобів в складі активів збільшилась на 4984 тис грн. В 2020 р. вартість основних засобів збільшено на 5380,2 тис. грн., що означає часткове оновлення основних засобів. Витрати на незавершені капітальні інвестиції зменшились в порівнянні з 2019 р. на 6385,5 тис. грн. що свідчить про зменшення потреби будови нових споруд на підприємстві.

Детальніше дослідження збільшення дебіторської заборгованості наведено на рисунку 2.2.3

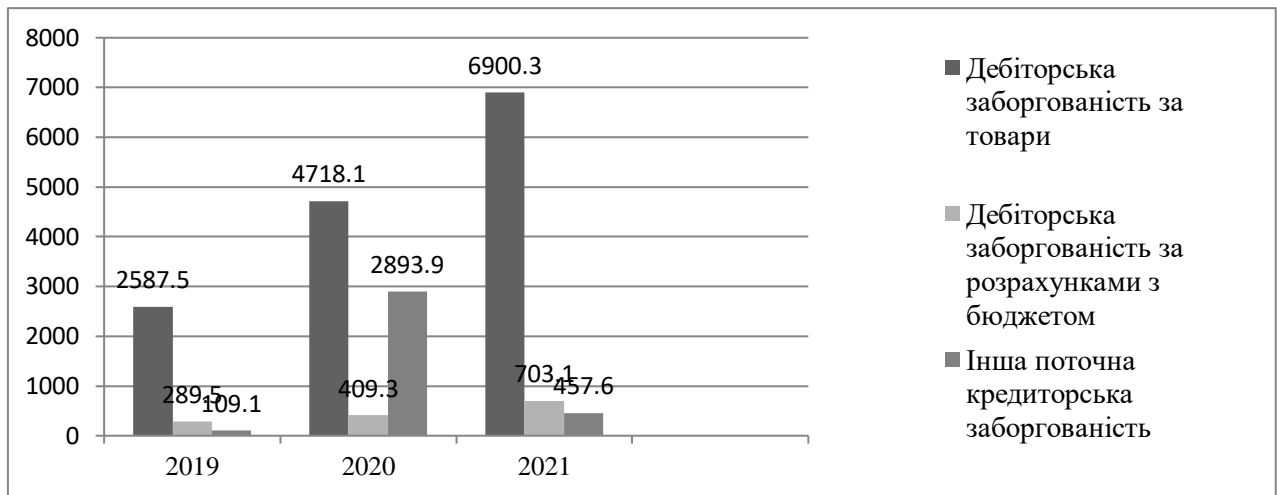

Рис. 2.2.3 Динаміка дебіторської заборгованості ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: створено автором на основі Балансу підприємства

За даними рисунка різкий зріст дебіторської заборгованості відбувся у 2020 р.

В порівнянні з 2019 р. у 2020 р. дебіторська заборгованість за товари та послуги збільшилася на 2130,6 тис грн., дебіторська заборгованість державних органів зросла 2784,8 тис. грн. інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 2784,8 тис. грн. На 2021р. дебіторська заборгованість за товари збільшилася 2182,2 тис грн., дебіторська заборгованість з бюджетом зросла на 293,8 тис грн., поточні дебіторські заборгованості знизились порівняно з 2020 р. на 2436,3 тис. грн.

Значне збільшення дебіторської заборгованості свідчить про неефективну кредитну політику підприємства, поганий аналіз покупців. Також причиною затримки оплати за товар у покупців продукції підприємства можуть бути несприятливі економічні умови в країні. Виникає загроза банкрутства дебіторів та несплата ними своїх зобов'язань перед підприємством, що знижує доходи підприємства, підвищує збитковість діяльності. Відсутність плати за товар, може бути причиною зменшення готівки в касі та викликати потребу в залученні коштів у банках, щоб здійснювати платежі. Це негативно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Крім аналізу активу підприємства, також важливе значення для має аналіз джерел фінансування підприємства, він показує наскільки підприємство залежить від кредиторів, чи може себе фінансувати за рахунок власних коштів. Аналіз здійснюється з метою покращення показників структури пасиву, збільшення власного капіталу над позичковим, пошук шляхів збільшення прибутку.

Аналіз джерел фінансування підприємства наведено в таблиці 2.2.4

Таблиця 2.2.4

Динаміка джерел фінансування ПП «ДЕНК ТПР» за 2020-2021р., тис. грн.

Показники	На 2020 р.	На 2021 р.	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
1. Всього капіталу, тис. грн.,	24939,6	27984,9	3045,3	12,2
2. Власний капітал і прирівняні до нього джерела засобів	12728,2	15012,4	2284,2	17,9
у % до капіталу	51,036	53,645	2,609	5,1
2.1. Зареєстрований капітал, тис. грн.	0,1	0,1	0	0,0
у % до власного і прирівняного до власного капіталу	0,001	0,001	0	0,0
2. 2. Нерозподілений прибуток(непокритий збиток), тис. грн.	12728,1	15012,3	2284,2	17,9
у % до власного і прирівняного	99,999	99,999	0	0,0
2.3. Доходи майбутніх періодів, тис. грн.	X	X	X	X
у % до власного і прирівняного				
3. Сторонній капітал, тис. грн.	12211,4	12972,5	761,1	6,2
у % до капіталу,	48,964	46,355	-2,609	-5,3
в т.ч.:3.1 Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	7188,6	6688,1	-500,5	-7,0
у % до стороннього капіталу	58,868	51,556	-7,312	-12,4
3.2. Короткострокові позики, тис. грн.	3192,9	1515,2	-1677,7	-52,5
у % до стороннього капіталу	26,147	11,680	-14,467	-55,3
3.3 Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1521,7	4514,9	2993,2	196,7
в % до стороннього капіталу	12,461	34,804	22,343	179,3
3.4 Інші поточні зобов'язання	308,2	254,3	-53,9	-17,5
в % до стороннього капіталу	2,524	1,960	-0,564	-22,3

Джерело: складено на основі Балансу підприємства

За даними таблиці розмір капіталу збільшився на 3045 тис. грн. Власний капітал становить 53, 649 % від всього капіталу, це означає що більшу потребу у ресурсах підприємство покриває за рахунок власних коштів, а не за рахунок

позичкового капіталу. В звітному періоді частка власного капіталу збільшилася на 12,2 %, що позитивно впливає на фінансову незалежність підприємства та збільшення його ліквідності.

Майже весь власний капітал підприємства на 99,9 % становить нерозподілений прибуток (непокритий збиток). На підприємстві відсутній резервний та додатковий капітал, отже відсутній додатковий запас міцності для покриття заборгованостей та можливих збитків підприємства.

В звітному періоді нерозподілений прибуток збільшився на 2284,2 тис грн., 17,9 % та сягає 15012,3 тис. грн. що свідчить про прибутковість діяльності підприємства.

Сторонній капітал підприємства збільшився на 761,1 тис. грн., що означає збільшення зобов'язань перед кредиторами. Найбільшу частку стороннього капіталу займають довгострокові зобов'язання перед постачальниками товарів та послуг в частці 51,556% за звітний період. Довгострокова заборгованість в порівнянні з поточним періодом зменшилась на 7,312%, отже довгострокові зобов'язання поступово погашаються підприємством. Така ж динаміка у короткострокових позиках та інших поточних зобов'язань. Кредиторська заборгованість різко збільшилась за звітний період на 196,7% в частці стороннього капіталу, свідчить про збільшення покупок у кредит у 2021 році.

Порівняння джерел фінансування з позаминулим роком наведено в таблиці 2.2.5

Таблиця 2.2.5

Динаміка джерел фінансування ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021р., тис. грн.

Показники	На 2019 р.	На 2020 р.	Абсолютна динаміка	Відносна динаміка
1. Всього капіталу, тис. грн.,	22073,5	27984,9	5911,4	26,8
2. Власний капітал і прирівняні до нього джерела засобів	12535,8	15012,4	2476,6	19,8
у % до капіталу	56,791	53,645	-3,146	-5,5

Продовження таблиці 2.2.5

1	2	3	4	5
2.1. Зареєстрований капітал, тис. грн.	0,1	0,1	0	0,0
у % до власного і прирівняного до власного капіталу	0,001	0,001	0	0,0
2. 2. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	12535,7	15012,3	2476,6	19,8
у % до власного і прирівняного	99,999	99,999	0,000	0,0
3. Сторонній капітал, тис. грн.	9537,7	12972,5	3434,8	36,0
у % до капіталу,	43,209	46,355	3,1462	7,3
в т.ч.:3.1 Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	1493	6688,1	5195,1	348,0
у % до стороннього капіталу	15,654	51,556	35,902	229,4
3.2. Короткострокові позики, тис. грн.	4423,5	1515,2	-2908	-65,7
у % до стороннього капіталу	46,38	11,68	-34,7	-74,8
3.3 Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1711,3	4514,9	2803,6	163,8
в % до стороннього капіталу	17,942	34,804	16,862	94,0
3.4 Інші поточні зобов'язання	1909,9	254,3	-1656	-86,7
в % до стороннього капіталу	20,02	1,96	-18,06	-90,2

Джерело: складено автором на основі Балансу підприємства

За даними таблиці капітал в 2021р. в порівнянні з 2019 р. виріс на 5911,4 тис. грн., 26,8%. Загальний відсоток власного капіталу знизився на 5,5%, що означає збільшення переважання позичкових коштів на 7,3 %. Довгострокові зобов'язання знизились на 348 %. Короткострокові кредити зменшилися на суму 2908 тис. грн. Їхня питома вага знизилась на 74,8% в складі позичкового капіталу. Кредиторська заборгованість зросла на 2803,6 тис. грн., на 163,8% Інші поточні зобов'язання зменшилися на 86,7%.

Співвідношення власного і позичкового капіталу наведено на рисунку 2.2.4

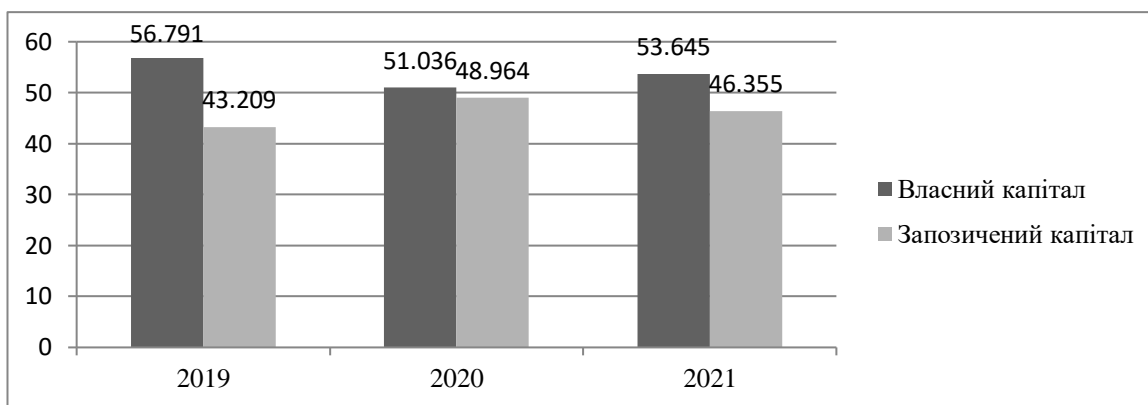

Рис. 2.2.4 Обсяг власного і запозиченого капіталу ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі Балансу підприємства

За даними рисунка в 2020 р. відбулося збільшення фінансування потреб підприємства за рахунок позичкового капіталу, розмір частки позичкового капіталу зріс на 5,7% в порівнянні з 2019 р. В 2021 р. відбулось збільшення частки власного капіталу і зменшення позичкового капіталу на 2,6% в порівнянні з 2020 р. Що свідчить про позитивну динаміку збільшення нерозподіленого прибутку і використання власних джерел фінансування на здійснення діяльності підприємства, поліпшення умов для позичання кредитів.

Детальна характеристика зміни позичкового капіталу наведена на рисунку 2.2.5

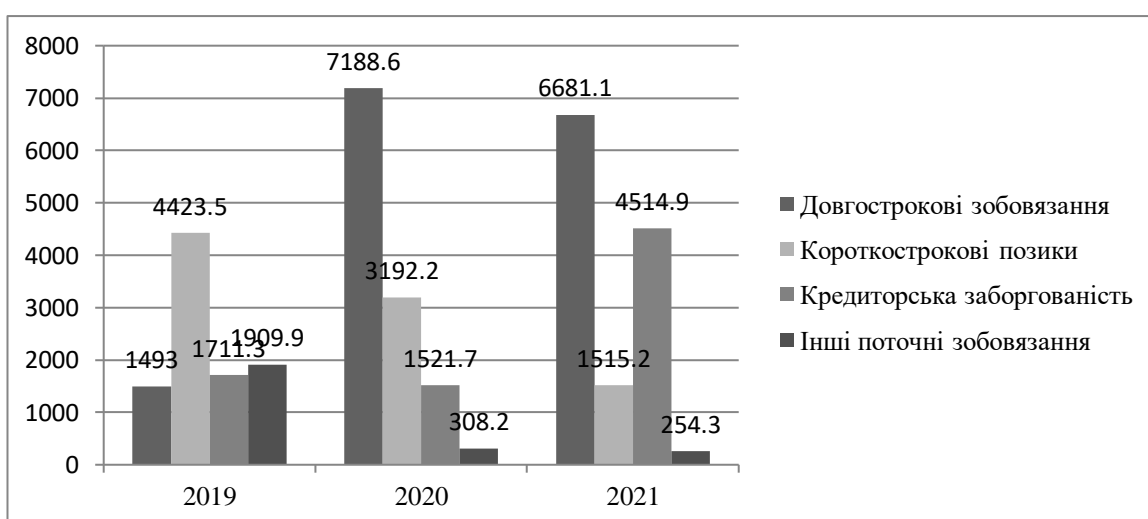

Рис. 2.2.5 Динаміка зміни позичкового капіталу ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: створено автором на основі Балансу підприємства

Отже, за даними рисунку в 2020 р. було взято більше довгострокових кредитів для фінансування підприємства. В порівнянні з 2019 р. в 2020 р. розмір суми довгострокової позики зріс на 5695,6 тис. грн., це спричинило зростання частки позичкових коштів у капіталі. В 2021р. динаміка довгострокової позики показує поступове зменшення заборгованості. Розміри короткострокових позик за товари перед постачальниками поступово зменшується. Це свідчить про покращення здійснення виплатів за поставку товарів вчасно та допомагає покращити репутацію підприємства для пошуку нових постачальників. Така ж динаміка зменшення спостерігається і у інших поточних зобов'язань. Кредиторська заборгованість зросла у 2021 р. в порівнянні з 2019 р. на 2803 тис. грн., це свідчить про залучення нових кредитів для здійснення господарської діяльності

Порівняння обсягу кредиторської та дебіторської заборгованості наведено на рисунку 2.2.6

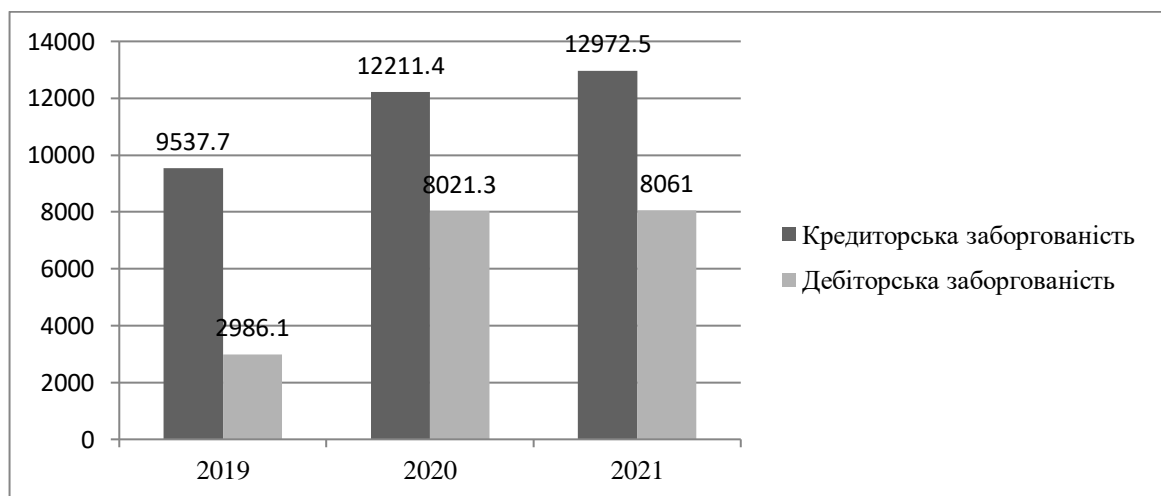

Рис. 2.2.6 Порівняння кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело: створено автором на основі таблиць 2.2.1, 2.2.2, 2.2.4, 2.2.5

Згідно даних рисунка 2.2.6 в 2019 р. кредиторська заборгованість переважала над дебіторською на 6551.6 тис. грн. В 2020 р. різниця між кредиторською заборгованістю зменшилась на 2361,5 тис. грн. та сягала 4190,1

тис. грн. В 2021 р. кредиторська заборгованість переважає над дебіторською на 4911,5 тис. грн. через залучення більшої кількості кредитів.

Отже, попри значне збільшення дебіторської заборгованості у 2020 р. кредиторська заборгованість значною мірою переважає над дебіторською, що означає ефективне використання коштів на підприємстві. Проте велика дебіторська заборгованість ускладнює виплату кредитів, також змушує підприємство залучати кредити для забезпечення готівкових коштів.

Крім аналізу активів і пасивів, для формування висновків про стан підприємства, використовуються абсолютні і відносні показники фінансової стійкості підприємства.

На думку Гапака Н. М., Капштана С. А.: «фінансова стійкість підприємства – здатність підприємства здійснювати основну й інші види діяльності безперебійно, не зважаючи на ризики й зміни в середовищі бізнесу, які можуть відбуватися в процесі господарської діяльності підприємства» [16].

Обчислення показників фінансової стійкості підприємства відображено на таблиці 2.2.6

Таблиця 2.2.6

Показники фінансової стійкості ПП «ДЕНК ТПР» за 2020-2021 р., тис.

грн.

Показники	На 2020 р.	На 2021 р.	Відхилення	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії	0,510	0,536	-0,026	0,4-0,6
2. Коефіцієнт співвідношення позиченого і власного капіталу	0,960	0,864	-0,096	1
3. Коефіцієнт довгострокового залучення позиченого капіталу	0,361	0,308	-0,053	зменшення
4. Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-0,206	-0,022	+0,184	0,4 – 0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	-0,274	-0,027	+0,247	≥ 0,1
6. Коефіцієнт забезпеченості матеріальних запасів власним оборотним капіталом	-2,030	-0,076	+1,953	≥ 0,5

Продовження таблиці 2.2.6

1	2	3	4	5
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,032	0,009	-0,023	$\geq 0,2$
9. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,908	2,011	+0,102	$\geq 1,0$
10. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,651	1,310	-0,341	0,7-1
11. Коефіцієнт зносу необоротних активів	0,284	0,372	+0,088	зменшення
12. Коефіцієнт придатності необоротних активів	0,716	0,628	-0,088	збільшення

Джерело: сформовано автором на основі Балансу підприємства

Згідно таблиці коефіцієнт автономії на мінімально допустимому рівні свідчить про оптимальне значення фінансової незалежності від зовнішніх запозичень, хоча значення коефіцієнта знизилося на $-0,026\%$ в 2021 р. Однак, для галузі металургії, де залучається багато необоротних активів воно повинно бути більш високим.

Коефіцієнт співвідношення позиченого і власного капіталу має позитивну динаміку зменшення. На кінець року коефіцієнт зменшився $-0,096\%$. Коефіцієнт має допустиме значення $0,864\%$. Зменшення коефіцієнта означає поліпшення структури фінансових ресурсів та перевага власних коштів підприємства над запозиченими.

Коефіцієнт довгострокового залучення позиченого капіталу має позитивну динаміку зменшення. В 2021 р. коефіцієнт зменшився на $0,053\%$. Зменшення коефіцієнта означає зменшення залежності від зовнішніх інвесторів.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу дорівнює $-0,022\%$ при оптимальному значенні $0,4\%$. Означає про повну відсутність власного оборотного капіталу в обороті. Вартість необхідних необоротних засобів значно перевищує власний капітал підприємства на $2626,3$ тис. грн. Однак, позитивним є збільшення показника на $0,184\%$.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом на кінець року дорівнює $-0,027\%$ при нормативному значенні $0,1$. Це

означає, що підприємство не здатне забезпечити себе оборотними активами з рахунок власного капіталу. В 2021 р. коефіцієнт збільшився на 0,247%.

Коефіцієнт забезпеченості матеріальних запасів власним оборотним капіталом на кінець року дорівнює -0,076%, хоча повинний дорівнювати 0,5%. Отже підприємство забезпечує себе матеріальними запасами за рахунок зовнішніх запозичень. На кінець періоду коефіцієнт збільшився на 1,953%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює низького значення 0,009%, що характеризує низьку спроможність негайно погасити короткострокові зобов'язання за ліквідних активів. В 2021 р. показник зменшився на 0,023%.

Коефіцієнт загальної ліквідності є більше мінімуму та сягає 2,011% у на кінець року, що означає достатню забезпеченість підприємством поточних зобов'язань поточними активами. В звітному періоді показник збільшився на 0,102%

Коефіцієнт швидкої ліквідації є більшим за нормативне значення та дорівнює 1,310%. Це свідчить про те, що достатня частка зобов'язань може бути погашена найближчим часом за рахунок наявних коштів та надходжень. В звітному періоді коефіцієнт зменшився на 0,341%.

Коефіцієнт зносу необоротних активів має негативну динаміку зростання. Це означає поступове зношення необоротних активів та строку їх корисного використання. За рік коефіцієнт збільшився на 0,088%. На кінець року відсоток зносу дорівнює 0,372%.

Коефіцієнт придатності необоротних активів зменшився обернено до коефіцієнту зносу необоротних активів на 0,088%, що свідчить про зменшення придатності необоротних активів. На 2021 р. коефіцієнт придатності дорівнює 0,628%.

Для аналізу результатів діяльності підприємства за 2021 р. наведено порівняльна характеристика фінансових результатів з минулим роком в таблиці 2.2.7

Таблиця 2.2.7

Динаміка фінансових результатів ПП «ДЕНК ТПР» 2020-2021 рр., тис. грн.

Показники	На 2020 р.	На 2021 р.	Динаміка	
			абсолютна	відносна, %
1. Валовий прибуток (збиток)	2828,2	5978,7	+3150,5	111,4
2. Фінансовий результат від операційної діяльності	2503,4	4690,5	+2187,1	87,4
3. Доходи від іншої діяльності	299,5	149,8	-149,7	-50,0
4. Витрати від іншої діяльності	443,6	643,1	+199,5	45,0
5. Фінансовий результат до оподаткування	2359,3	4197,2	+1837,9	77,9
6. Податок на прибуток	274,2	755,5	+481,3	175,5
7. Чистий прибуток (збиток)	2085,1	3441,7	+1356,6	65,1

Джерело: сформовано автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства

За даними таблиці валовий прибуток збільшився за попередній рік на 3150,6 тис. грн. та дорівнює 5978,7 тис грн. Це означає що обсяги продажів у підприємства зростають.

Фінансовий результат від операційної діяльності зріс на 2187,1 тис грн. та дорівнює 4690,5 тис. грн. у звітному році. Означає збільшення доходів підприємства в порівнянні з попереднім роком з вирахуванням витрат на виробництво.

Доходи від іншої операційної діяльності зменшилися на 50%., та дорівнюють в звітному році 149,7 тис. грн., означає зменшення виручки від реалізації сировини, матеріалів, від операційних курсових різниць. Зменшення доходів може бути спричинене зниженням здійснення операцій пов'язаних з різницею курсів валют.

Витрати від іншої діяльності збільшились на 199,5 тис. грн. в порівнянні з попереднім роком на 643,1 тис грн. Це означає збільшення витрат на ліквідацію активів, втрати від не операційних курсових різниць

Фінансовий результат до оподаткування збільшився на 1837,9 тис. грн. та дорівнює 4197,2 тис. грн. Це означає збільшення суми з якої виплачується податок на прибуток.

Податок на прибуток збільшився на 481,3 грн. тис. та дорівнює 755,5 тис. грн. Це означає збільшення витрат на сплату податку від прибутку від реалізованої продукції.

Чистий прибуток збільшився на 1356,6 тис. грн. та становить 3441,7 тис. грн. на звітний рік. Це означає збільшення балансового прибутку за вирахуванням всіх витрат.

Порівняння даних показників з позаминулим роком наведено в таблиці 2.2.8

Таблиця 2.2.8

Динаміка фінансових результатів ПП «ДЕНК ТПР» 2019-2021 рр., тис. грн.

Показники	На 2019 р.	На 2021 р.	Динаміка	
			абсолютна	відносна
Валовий прибуток (збиток)	1919,5	5978,7	4059,2	211,4717
Фінансовий результат від операційної діяльності	940,9	4690,5	3749,6	398,5121
Доходи від іншої діяльності	791,6	149,8	-641,8	-81,0763
Витрати від іншої діяльності	280,9	643,1	362,2	128,9427
Фінансовий результат до оподаткування	2251,0	4197,2	1946,2	86,45935
Податок на прибуток	405,1	755,5	350,4	86,49716
Чистий прибуток (збиток)	1845,9	3441,7	1595,8	86,45105

Джерело: створено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства

Отже, за даними таблиці валовий прибуток зріс на 4059,2 тис. грн., що свідчить про збільшення об'ємів продажу продукції, розширення виробництва за останніх три роки. Значно збільшився дохід від операційної діяльності на 3749,6 тис. грн., на 398,5 % в порівнянні з 2019 р., що означає розширення ринку збуту, Проте знизилась доходи від іншої операційної діяльності на 81%. Динаміка зменшення розміру доходів від іншої операційної діяльності спостерігається і в 2020 р., крім цього продовжують збільшуватися витрати від

іншої операційної діяльності, що спричиняє переважання витрат над доходами від іншої операційної діяльності. Отже підприємству варто переглянути свої управлінські рішення щодо операційної діяльності.

Для дослідження більш детально фінансової діяльності підприємства наведено аналіз результатів від основної діяльності підприємства в таблиці 2.2
Динаміка зміни обсягу валового прибутку наведена на рисунку 2.2.7

Рис. 2.2.7 Динаміка зміни валового прибутку ПП «ДЕНК ТПР» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Джерело створено на основі даних таблиць 2.2.7 та 2.2.8 тис. грн.

Отже, найбільше валовий прибуток зріс в останньому році з відносною динамікою в 111,4%, в більше ніж в половину разів порівняно з 2020 р., в 211,4% збільшився валовий прибуток в порівнянні з 2019 р. В 2020 р. валовий прибуток збільшився на 908,7 тис. грн.

Таблиця 2.2.9

Динаміка фінансових результатів від операційної діяльності ПП «ДЕНК ТПР» 2020-2021 рр., тис. грн.

Показники	На 2020 р.	На 2021 р.	Динаміка	
			абсолютна	відносна, %
1. Валовий прибуток (збиток)	2828,2	5978,7	+3150,5	+111,3
2. Інші операційні доходи	1153,8	2632,6	+1478,8	+128,2
3. Інші операційні витрати	1478,6	3920,8	+2442,2	+165,2
4. Фінансовий результат від операційної діяльності	2359,3	4197,2	+1837,9	+77,9

Джерело: створено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства

Отже, згідно таблиці динаміка збільшення інших операційних витрат на підприємстві переважає над збільшенням інших операційних доходів на 965,4 тис. грн., 37%. Згідно з обліковою політикою підприємства до інших операційних витрат входить вартість поштово-телеграфних послуг, вартість послуг зв'язку, канцелярського приладдя послуги в участі семінарів, витрати на придбання необхідної літератури. Фінансовий результат від операційної діяльності в порівнянні з валовим прибутком за вирахуванням витрат зменшився на 1781,5 тис. грн., в порівнянні з попереднім роком виріс на 1837 тис грн.

Для аналізу співвідношення доходів і витрат від іншої операційної діяльності створено рис. 2.2.8 та 2.2.9

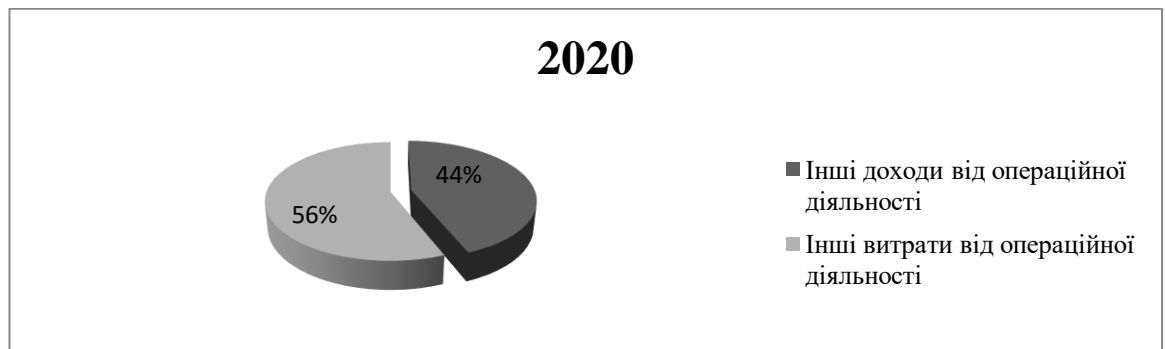

Рис. 2.2.8 Співвідношення доходів і витрат від іншої операційної діяльності ПП «ДЕНК ТПР», %;

Джерело: сформовано на основі даних таблиці 2.2.8

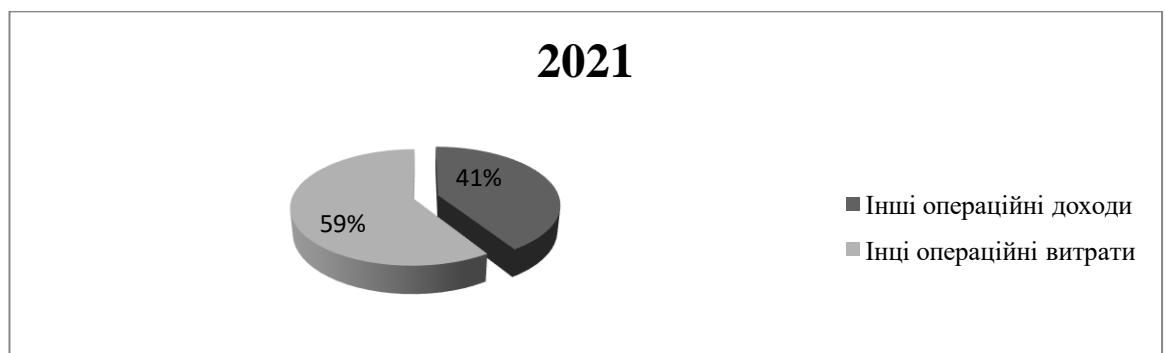

Рис. 2.2.9 Співвідношення доходів і витрат від іншої операційної діяльності ПП «ДЕНК ТПР», %;

Джерело: сформовано на основі даних таблиці 2.2.8

Отже, за даними рисунків 2.2.8 та 2.2.9 витрати переважають над доходами ~10%, процент витрат від іншої операційної діяльності за 2021 р. збільшився на 3% у співвідношенні доходів і витрат, Тож підприємству варто знайти шляхи збільшення доходів від операційної діяльності.

2.3 Бухгалтерський облік і звітність підприємства

На підприємстві «ДЕНК ТПР» діє журнально-ордерна форма обліку. За даної форми первинні документи, що є підтвердженням факту проведення господарської операції, зберігаються в спеціальних регістрах за датою їх складання. Інформація з регістрів зберігається у Головній книзі. Вона відображає повну інформацію по кожному рахунку, початкове і кінцеве сальдо, обороти рахунків.

Облік на підприємстві проводиться автоматизовано з використанням програми 1С: Бухгалтерія 7.7.

Дана програма містить в собі розділи відповідно функцій:

1. Розділ для обліку банківських та касових операцій дозволяє автоматизовано оформлювати первинні документи прибутковий і вихідний касові ордери, виписки з банку, платіжні доручення.

2. Розділ для обліку товарів і послуг дозволяє оформлювати документи зв'язані з товарами, слідкувати за їх номенклатурою, обліковувати господарські операції з продажу товарів. Дає можливість створювати звітність з продажу продукції для аналітики.

3. Розділ з обліку матеріалів та готової продукції - забезпечує автоматизацію складського обліку, спостереження за рухом товарно-матеріальних цінностей, проведення обчислення собівартості продукції, автоматизовано створює звіти з виробництва продукції;

4. Розділ з обліку основних засобів та нематеріальних активів - дозволяє створювати документи пов'язані з переміщенням, прийняттям, передачею

основних засобів, здійснювати нарахування амортизації на основні засоби та інші активи, забезпечує облік нематеріальних активів;

5. Розділ з обліку кадрів та заробітної плати - дозволяє обліковувати витрати, утримання, компенсації із зарплати, надає можливість створювати нові види виплат, проводити облік кадрів, обліковувати податки з зарплати;

6. Розділ зі створення документів загального призначення - забезпечує оформлення авансових звітів, проведення операцій з іншими підприємствами;

7. Розділ звітності - забезпечує звіти з фінансового та інших видів обліку, надає примірники декларацій зі сплати податків, також звітів Державної служби статистики.

Також компанія 1 С надає користувачам програмного забезпечення додатково сервіс 1С- Звітність, що забезпечує відправлення будь-якої звітності контролюючим органам в електронному форматі.

Проте ця програма має великий перелік недоліків:

- вона є морально застарілою, на ринку програм з бухгалтерського обліку є багато більш ефективних продуктів, створені під сучасні вимоги законодавства;

- програму погано підтримують сучасні комп'ютери, робота без перебоїв підтримується лише старими інформаційними системами;

- програма достатньо надійно захищає інформаційні дані, її можна легко зламати;

- повільно оновлюється облік та звітність згідно сучасних вимог;

- недостатність програмістів та бухгалтерів, які наразі володіють цією програмою;

- довго завантажується при аварійному виключенні;

- неможливо налаштувати інтерфейс для себе;

- відсутніх нових створених технологій, зв'язку мобільними додатками;

- програма не має доступу до Інтернету;

- відсутність функції обліку роздрібного товару за закупівельними цінами;

- недоступно здійснення обліку напівфабрикатів;
- відсутній деякі документи, такі як звіт про працю, звіт про виробництво за зміну;

- відсутність зв'язку з іншими програмами;

Отже, програмне забезпечення обліку на підприємстві потребує заміни.

Проаналізувавши Наказ про облікову політику підприємства виявлено недоліки у її складанні, а саме недостатність опису способів та методів обліку, які використовуються на підприємстві.

В Наказі про облікову політику на підприємстві «ДЕНК ТПР» не вказано:

- якою програмою здійснюється облік;
- форми фінансової звітності, що здійснює підприємство;
- строки проведення інвентаризації;
- не вказані особливості застосування методів обліку, кореспонденції рахунків підприємства (облік ПДВ, доходів від курсових різниць);

- способи калькуляції собівартості продукції, переліки статей калькулювання,

- форми первинних документів, що застосовуються на підприємстві;

- встановлену одиницю бухгалтерського обліку запасів;

- затверджений перелік з поділу змінних та постійних загальновиробничих витрат;

- не вказано види обліку на підприємстві;

- види звітності, що формує підприємство.

Отже, наказ про облікову політику потребує доопрацювання.

Аудит на підприємстві відсутній, що збільшує можливості допустити неточності в показниках звітності або шахрайства з боку працівників. Важливим є аудит обліку МШП для уникнення недостачі матеріальних цінностей, при переданні їх в експлуатацію, вилученні зі складу.

Підприємство здійснює оперативний, бухгалтерський та статистичний облік.

Підприємство «ДЕНК ТПР» використовує спрощену звітність встановлену національними положеннями. П(С)БО 25 затверджує: «Це Національне положення (стандарт) установлює зміст і форму Фінансової звітності малого підприємства в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок її заповнення» [17].

Підприємство також для власних потреб веде оперативну звітність. До оперативних звітів підприємства відносяться виробничі звіти: звіт про виробництво за зміну, звіт з реалізації послуг по переробці – використовується для звітування витрачання сировини для продукції.

Така звітність надає інформацію про виробничу сферу, проте для покращення ефективності управлінських рішень потрібно мати оперативну фінансову інформацію, адже фінансова звітність формує інформацію про минулі події. Тому важливо формувати звітність про економічні та фінансові показники в управлінській звітності. За допомогою управлінської звітності можна відстежувати реальний стан справ на підприємстві, ефективністю виконання вже прийнятих управлінських рішень.

Проблемами формування управлінської звітності є не встановлення законодавством методичних рекомендацій з її створення, як наприклад, запроваджені методичні рекомендації формування облікової політики на підприємствах. Через відсутність чітко встановленої законодавчої бази, важче встановлювати зразки управлінської звітності в комп'ютерні програми з обліку та важче самим підприємствам створювати управлінські звіти.

Також проблемним є в законодавчій базі з обліку єдиного визначення поняття основних засобів. П(С)БО 7 затверджує: «Основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший

за рік)» [18]. Проте підприємства не мають чіткої визначеної межі, коли актив можна вважати основним засобом. Сума вартісної оцінки основного засобу визначається підприємством самостійно, наприклад ПП «ДЕНК ТПР» визначило в Наказі про облікову політику за основний засіб вважати об'єкт вартісна оцінка, якого перевищує 2500 грн. Інше підприємство може встановити мінімальну вартісну оцінку для основного засобу в розмірі 20000 грн. Це викликає труднощі в достовірності визначення та ведення обліку основних засобів.

В бухгалтерському обліку також не має чіткого визначення що є нематеріальним активом. Важко визначити первісну вартість нематеріального активу та його знос. Тому підприємству доводиться планувати самостійно, на скільки років використовуватиметься нематеріальний актив.

Висновки до розділу 2

ПП «ДЕНК ТПР» належить до підприємств металургійної промисловості, здійснює оброблення металу, нанесення на них покриття, виготовлення металоконструкцій. За розміром відноситься до малих підприємств, подає звітність скороченої форми 1-м та 2-м. Підприємство здійснює експорт своєї продукції за кордон. Середня чисельність працівників в компанії на 2021 р. дорівнює 31 особа. Серед них апарат управління складається з десяти працівників на чолі з директором, який є власником підприємства. Структура управління нами визначена як організаційно-лінійна.

Підприємство має журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку та здійснює облік автоматизовано, з використанням програми 1С:Бухгалтерія. Проте дана бухгалтерська програма є морально застарілою та має відсутні функції, які є в сучасних програмах, такі як:

- з'єднання з Інтернетом та мобільними застосунками, з іншими сучасними бухгалтерськими програмами;
- нових форм звітності та документів;

- налаштування інтерфейсу під потреби користувача;
- облік роздрібної торгівлі.

Крім цього програма є погано захищена, з неї легко викрасти дані. Отже програмне забезпечення потребує оновлення для покращення отримання облікової інформації.

Ознайомившись з наказом про облікову політику помічено недоліки в його формування, в документі не вказано:

- форми первинних документів, що застосовує підприємство;
- терміни за якими здійснюється інвентаризація;
- встановлене на підприємстві розмежування між змінними і постійними витратами;
- види звітності, які формує підприємство;
- метод калькуляції собівартості, встановлені статті калькулювання;
- форма фінансової звітності на підприємстві;
- програмне забезпечення ведення обліку;
- особливостей ведення обліку, які залежать від галузі та розмірів підприємства.

Наказ про облікову політику сформований не належним чином може стати наслідком здійснення помилок у веденні обліку, не дотримання встановленого порядку ведення обліку, навмисних фальсифікацій даних обліку.

На основі даних Балансу та Звіту про фінансовий результат проведено аналіз майнової структури підприємства, джерел фінансування, аналіз фінансової стійкості, проведено аналіз динаміки фінансового результату діяльності підприємства.

Позитивними факторами в роботі підприємства є:

- поступове збільшення нерозподіленого прибутку на протязі трьох років;
- переважання частини власного капіталу над позичковим в загальному обсязі капіталу;
- переважання основних засобів у структурі необоротних активів;
- збільшення частки запасів в структурі оборотних активів підприємства.

- переважання кредиторської заборгованості над дебіторською.

За проведеним аналізом виявлено негативні фактори:

- відсутність власних коштів для покриття витрат на виробничі запаси;

- різке зростання дебіторської заборгованості.

- значне зменшення готівкових коштів в касі підприємства.

- переважання інших операційних витрат над іншими операційними доходами.

Провівши аналіз здійснення обліку на підприємстві виявлено морально застаріле програмне забезпечення для ведення обліку, погано організований наказ про облікову політику підприємства, що не відображає всієї інформації про облікову політику підприємства та потребує доопрацювання, відсутність на підприємстві аудиторських перевірок та управлінської звітності.

Вказано на недоліки законодавчої бази, серед них можна виділити відсутність рекомендацій з ведення управлінського обліку, невизначеність поділу між основними засобами та іншими активами, кожне підприємство встановлює поділ на свій розсуд визначаючи мінімальну вартість основних засобів, відсутність способів нарахування зносу на нематеріальні активи, чіткого поділу між постійними та змінними витратами що ускладнює їх облік та відображення в звітності.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Напрями покращення обліку та ведення звітності на підприємстві

Інформаційні технології є важливою складовою ведення обліку, вони забезпечують спрощення здійснення бухгалтерського обліку, підвищення якості та оперативності даних при великих обсягах інформації та в результаті покращують роботу підприємства, збільшують його прибутковість.

Автоматизовані програми обліку допомагають створювати різні види звітів для аналізу стану підприємства та здійснення поточного і стратегічного планування на їх основі.

Вдалий вибір облікової програми забезпечує ефективність отримання облікової інформації та отримання достовірної звітності.

Для вибору програмного забезпечення потрібно вибрати критерії, яка програма потрібна підприємству. Дерун І. визначає: «Зокрема, для промислового підприємства пропонується здійснювати оцінку за п'ятьма групами факторів, а саме:

- за технічними;
- за функціонально-обліковими;
- за витратними;
- за інформацією про постачальника» [19].

Серед найпоширеніших бухгалтерських програм в Україні є Галактика ERP, BAS Бухгалтерія, 1С:Бухгалтерія, SAP, Парус.

На нашу думку найоптимальнішим варіантом для підприємства «ДЕНК ТІП» є програма BAS Бухгалтерія, вона відносно не багато коштує і містить в собі необхідні функції для якісного здійснення обліку невеликого підприємства. За дизайном програма схожа на 1С: Бухгалтерія 8 2.0., має

зручний інтерфейс, який можна формувати під свої потреби. Містить в собі історію пошуку користувача. Програма містить в комплекті додаткові сервіси: для здійснення обміну документами «FREDO ДокМен» з іншими організаціями та для надсилання електронної звітності «FREDO Звіт» законодавчим органам. Програма має в собі комплекс управлінських звітів, які створюються автоматизовано, може створювати графіки для проведення аналізу. Формування Балансу, Звіту про фінансовий результат, податкові декларації в програмі проводиться автоматично, на основі внесених даних в систему. Є можливість створення резервних копій документів. В програмі відслідковується скільки часу працівник витрачає на певну роботу. Надає можливість отримати інформацію за допомогою зв'язку з Інтернетом, наприклад надає інформацію про зміни курсів валют..

Для збільшення оперативної інформації на підприємстві і вчасного реагування на зміни у внутрішньому середовищі, здійснювати стратегічні завдання варто організувати управлінський облік.

Управлінський облік застосовується для:

- стратегічного і поточного планування діяльності підприємства;
- аналізу продуктивності працівників;
- контролю за виконанням бюджету та інших процесів на підприємстві;
- контролю виробничих процесів;
- планування витрат;
- отримання поточної інформації для вчасної реакції на зміни в середовищі, недопущення кризових явищ;
- отримання більш детальну інформацію про виробіток продукції;
- забезпечення необхідною інформацією керівника, котру неможливо отримати через фінансову звітність;
- обліку дебіторської і кредиторської заборгованості;
- визначення собівартості продукції;
- покращення використання ресурсів підприємства;
- застосування показників звітності в інших видах аналізу.

Управлінський облік є законодавчо необов'язковий і не регулюється нормативними актами. Склад показників управлінської звітності, її користувачів та строки подання визначає сам керівник підприємства. Веденням управлінського обліку повинен займатися фінансовий директор адже управлінський облік крім бухгалтерської інформації використовує аналітичні розрахунки, надає якісну оцінку стану справ підприємства. Коцупатрий М. М. стверджує: «До сфери управлінського обліку відносять прогнозування, планування, облік, аналіз та контроль витрат на підприємстві» [20, с. 335].

Відмінності управлінського та фінансового обліку надано в таблиці 3.1.1

Таблиця 3.1.1

Відмінності управлінського та фінансового обліку

Управлінський облік	Фінансовий облік
Використовується для потреб керівництва.	Використовується для потреб керівництва та надання інформації інвесторам, кредиторам, покупцям продукції підприємства, податковим службам.
Є внутрішньою, конфіденційною інформацією підприємства.	Є доступною для зовнішніх користувачів.
Містить оперативну інформацію про стан справ на підприємстві.	Містить інформацію про минулі події.
Не є обов'язковою.	Є обов'язковою для обліку.
Виконується за створеними нормативами та установленими строками підприємства	Керується законодавчими актами, має чіткі форми складання та строки подання звітності.
Має меншу точність, оскільки акцент ставиться на своєчасності даних.	Має детальну точність даних.
Містить якісну характеристику об'єктів, їхню ефективність використання.	Містить виключно кількісний склад об'єктів, що обліковуються.
Ведення обліку по вибірковим потрібним об'єктам.	Відображення повної інформації про діяльність підприємства
Не має конкретно визначеного відділу, будується на взаємозв'язку економічної	Здійснюється конкретним відділом.
Звітність може містити графічні зображення.	Має чітку встановлену форму.

Джерело: складено на основі [21-22]

Отже, за даними таблиці управлінська звітність є виключно внутрішньою, не регулюється законодавством, надає оперативну економічну та фінансову інформацію для внутрішніх користувачів.

До вимог управлінської звітності належить:

- визначення цілей для створення звітності;
- вибір отримувачів інформації;
- достовірність відображення інформації;
- вибір оптимальних показників для відображення у звітності;
- своєчасність подання звітності для потреб управління у встановлені строки;
- правильність розрахунків.

Для регулювання створення звітності Гладієм І. О. запропоновано регламенти за якими повинна будуватись управлінська звітність, що наведені на рисунку 3.1.1

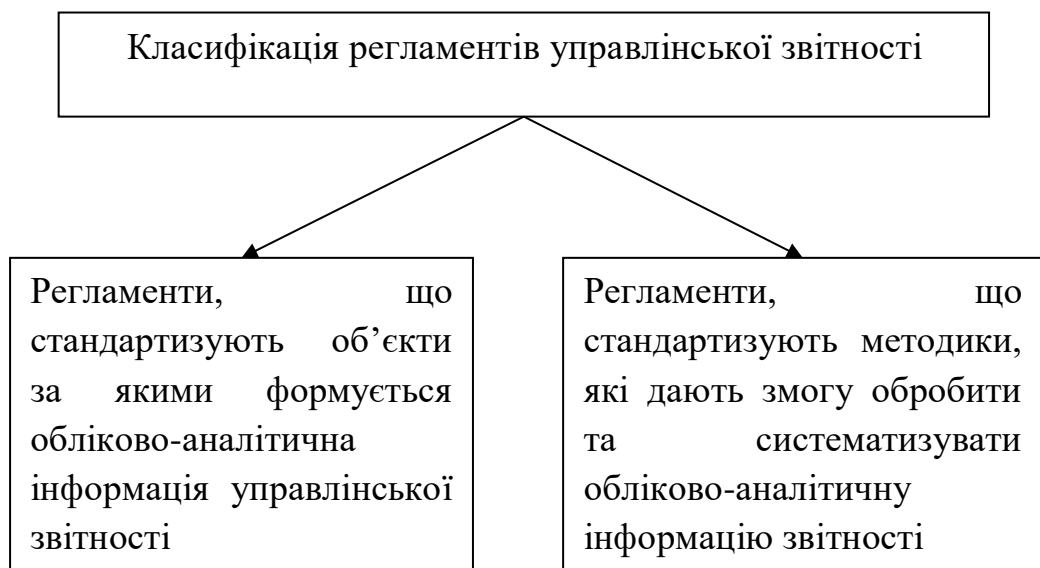

Рис. 3.1.1 Класифікація регламентів управлінської звітності.

Джерело: [23]

Отже, за даними рисунку для формування управлінської звітності важливо визначити порядок об'єктів обліку та методи створення показників звітності.

Для збільшення контролю за проведенням бухгалтерського обліку варто запровадити зовнішній аудит для перевірки обліку фінансової звітності та обліку МШП. Зовнішній аудит мене потребує затрат ніж внутрішній аудит та гарантує перевірку звітності спеціалістами.

В процесі перевірки правильності ведення обліку малоцінних швидкозношуваних предметів визначається правильність їх списання, дотримання встановлених методів підприємством. На підприємстві «ДЕНК ТПР» для позбавлення від недостач матеріалів на головного бухгалтера покладено здійснювати контроль за МШП, що вилучені зі складу до місць використання, через вимогу підписів працівників у облікових картках про видачу матеріальних цінностей, забезпечення відміток про переміщення МШП. Аудит може забезпечити контроль за веденням обліку за відображенням надходження, переміщення та списання на виробництво швидкозношуваних матеріалів. Також аудитор проводить перевірку за правильності здійснення інвентаризацій.

3.2 Шляхи покращення структури балансу підприємства

На основі порівняльного аналізу майна підприємства, виявлено збільшення обсягу оборотних коштів з 2019-2021 рр. на 7307,9 тис. грн. при цьому обчислюючи показники забезпеченості підприємства власним оборотним капіталом, виявлено повна його відсутність та залежність підприємства від зовнішніх інвесторів у формуванні оборотних активів, що порушує фінансову стійкість підприємства. Особливо це є негативним явищем для виробничих підприємств, в яких є велика потреба в оборотних активах. Відсутність власного оборотного капіталу означає переважання розміру необоротного капіталу над власним капіталом. Станом на 2021 р. величина необоротних коштів переважає над власним капіталом на 337,36 тис. грн., на кінець 2020 р. різниця складала 2626,3 тис. грн. Позитивною тенденцією є поступове

збільшення нерозподіленого прибутку підприємства, що покращує фінансовий стан підприємства.

Власні ресурси для фінансування оборотних активів можна залучити, через використання нерозподіленого прибутку. Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів пропонуємо використання методів прискореної амортизації на основні засоби, шляхом збільшене нарахування зносу на засіб в період його найбільшого використання, для отримання коштів на його оновлення в майбутньому. Достовірне нарахування зносу зменшить витрати на основні засоби, також прискорені методи є корисним для зменшення суми податків підприємства, адже суми амортизації не підлягають оподаткуванню.

Отже, застосування прискореного методу надасть підприємству збільшити свій дохід для фінансування оборотних активів. На даний момент для нарахування амортизації на основні засоби використовується прямолінійний метод.

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби»: «прямолінійного, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів» [18]. За такого способу амортизації простіше розрахувати показник фондвіддачі і здійснювати аналіз ефективності застосування основних засобів, проте даний метод амортизації не враховує нерівномірність зношення основних засобів протягом виробничого використання та їхню особливу потребу в оновленні на останніх роках. Тому нарахування амортизації за прямолінійним методом ефективно застосовувати до споруд, адже вони зношуються поступово з часом та їх використання не впливає на знос.

Отже, для виробничих основних засобів найкраще застосовувати прискорені методи амортизації, до яких відносять метод зменшення залишкової вартості, прискорений метод зменшення і кумулятивний.

Річна сума амортизації при методі залишкової вартості обчислюється за формулою 3.1 [24]:

$$P_a = N_a \times Z_v, \quad (3.1)$$

де Z_v – залишкова вартість;

N_a – норма амортизації за рік.

Даний метод найбільше підходить для нових основних засобів для активного нарахування амортизації на початку використання. Недоліком методу є те, що собівартість продукції збільшується від активного нарахування амортизації на початку використання засобу.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості обчислюється за схожим способом, при цьому помноживши суму річної амортизації на два, розрахунок методу наведено в формулі 3.2 [24]:

$$P_a = 2 \times N_a \times Z_v, \quad (3.2)$$

де Z_v – залишкова вартість;

N_a – норма амортизації за рік.

Складністю методу є можлива неточність у визначенні норми амортизації (вартість основного засобу знижується швидше ніж основний засіб зношується). Тому такий метод найкраще застосовувати для основних засобів з коротким терміном використання. Метод дозволено використовувати лише для машин, обладнання та транспортних засобів.

При кумулятивний методі річна амортизація обчислюється за формулою 3.3 [24]:

$$P_a = V_a \times K_k, \quad (3.3)$$

де K_k – кумулятивний коефіцієнт.

Згідно ПСБО 7 «Основні засоби»: «Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що

залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання» [18]. Цей метод використовується при активному експлуатуванні основних засобів в перших і останніх роках. Кумулятивний метод є найбільш трудомістким, проте дозволяє достовірно обчислити суму відрахувань.

Отже, кожен із методів має свої недоліки, вибір прискореного методу амортизації для підприємства залежить від особливостей способу використання основних засобів.

Також Державною податковою службою запроваджено використання прискореного методу для амортизації основних засобів груп третьої, четвертої, п'ятої та дев'ятої згідно податкової класифікації.

Верхогляд В. повідомляє: «Право на застосування прискореної амортизації виникає щодо об'єктів, які одночасно мають відповідати таким критеріям:

1. введення в експлуатацію в одному з податкових періодів з 20 по 30 роки;
2. є новими, тобто не були вживані і не відображалися в обліку у складі основних засобів раніше, в тому числі у інших осіб;
3. мають використовуватися у власній господарській діяльності та не передаватися в оренду (винятком є випадок, коли оренда є основним видом господарської діяльності)» [25].

Даний метод допомагає полегшити процес обліку амортизації основних засобів.

Недоліками податкового методу є:

- велика кількість обмежень щодо застосування;
- необхідність окремого виділення на підприємстві податкового облік;
- неузгодженість нормативів в бухгалтерському та податковому обліку.

Також в процесі проведення аналізу майна ПП «ДЕНК ТПР» помічено станом на 2021 р. значне зростання обсягу дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів підприємства.

Для економії коштів на відновлення і ремонт на основних засобів підприємство може скористатися лізингом.

Лізингом вважається орендою основного засобу за договором в іншій організації за певну виплату коштів.

На думку Алескерової Ю. В., Тосійчук В. Л., Мостовика В. О.: «Фінансовий лізинг є комплексом відносин, що забезпечують технічне переоснащення підприємств та прискорення науково-технічного прогресу ресурси для відтворення основних засобів, коли банківські кредити недоступні» [26].

До переваг лізингу можна віднести:

- використання якісного обладнання, не витрачаючи великих коштів на ремонт;
- нарахування амортизації на лізингове обладнання в період його використання підприємством;
- відсутність необхідності залучення позичкових коштів для придбання обладнання;
- можливість перевірити основний засіб перед купівлею;
- відсутність потреби використання обладнання весь термін його корисності до повного зносу, можна визначити термін на який потрібне обладнання, після закінчення лізингового договору обладнання повертають лізингодержателю;
- лізингові платежі зменшують прибуток до оподаткування;
- підприємство одержувач основного засобу має право на податковий кредит при отриманні основного засобу;
- можливість застосування прискореної амортизації;
- основний засіб страхує лізингодавець;
- не потрібно надавати заставу, або аванс;

- можливість викупу засобу за залишковою вартістю.

Недоліками лізингу є:

- нарахування податку на прибуток на кожний лізинговий платіж;
- можливість отримання застарілого обладнання;
- складність і довготривалість укладання лізингової угоди;
- лізингодавець не несе відповідальність за надання неякісного обладнання.
- велика вартість, лізинг більше підходить великим підприємствам;
- плата за лізинг може бути вищою за первісну вартість основного засобу;
- при підвищенні вартості основного засобу під час оренди, збільшуються лізингові платежі.
- не розвиненість лізингу в Україні.

Отже, лізинг може бути ризиковим, проте він є способом зменшити витрати на капітальний ремонт основних засобів, дозволяє зменшити суму податків, оновити виробниче обладнання, основний засіб можна викупити після закінчення договору за зменшеною вартістю.

За твердженням Марусяк Н. Л.: «Велика частка дебіторської заборгованості зумовлює зростання потреби в оборотному капіталі на стадії розрахунків і сповільнює його оборот» [27].

Зі зростанням розміру дебіторської заборгованості, зменшується платоспроможність і ліквідність, адже підприємство втрачає кошти на виробництво продукції, її транспортування та не отримує за це плату. Через нестачу готівки підприємство вимушене залучати кредити, що збільшує його борги та призводить до зменшення власного капіталу. За результатами аналізу підприємства коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 р. нижчий на 0,11 % від норми і дорівнює 0,09 %. Тож виникає питання щодо покращення стану кредиторської політики підприємства та підвищення якості аналізу дебіторів.

Для покращення контролю за дебіторською заборгованістю потрібно вдосконалити способи вибору покупців та отримання виплатів за продукцію,

підприємству потрібно створити аналіз джерел фінансування покупців, аналіз його платоспроможності, способи фінансового забезпечення сплати товару, встановити жорсткіші умови надання товарного кредиту, або зовсім від нього відмовитись.

Щодо кредитних вимог до покупців Рубан В. С. та Фрунза С. А. зазначають: «Неможливо встановити однакові для всіх підприємств строки оплати покупцями відвантаженої продукції, знижки та строки дії знижок, їх повинно встановлювати підприємство самостійно залежно від своїх потреб та специфіки функціонування» [28, с. 136].

Отже при виборі вимог до сплати важливо враховувати особливості підприємства

Кредитна політика на підприємстві може встановлюватися в залежності від потреби контролю за покупцями та стратегії продажу товару:

- консервативна кредитна політика – підприємство націлене надавати товарний кредит малому обсягу дебіторів, для уникнення ризику, використання жорстких вимог щодо повернення заборгованості, способів повернення боргу;

- помірна кредитна політика – підприємство бере на себе невеликі ризики при виборі покупців;

- агресивна кредитна політика – підприємство націлене на продаж якомога більше товару для отримання прибутку, тому не ставить вимог до покупців та йде на ризик.

Щоб надто не обмежувати коло покупців, на нашу думку варто на період великих розмірів заборгованостей застосовувати консервативну політику до покращення стану дебіторської заборгованості, надалі застосовувати помірну політику до покупців.

Неплатоспроможність покупців також може бути спричинена зовнішніми економічними причинами, наприклад інфляцією.

Одним із способів зменшення втрат коштів не сплати за товар, та підвищення коштів в обігу при загрозі несплати заборгованої суми є

рефінансування дебіторської заборгованості через застосування обліку векселів, факторингу, форфейтингу, спонтанного фінансування.

На думку Севрука Є.: «Рефінансування варто залучати у випадку, коли вигода від негайного отримання коштів більша від їх одержання в свій термін» [29].

Рефінансування через облік векселів полягає у продажі векселя, отриманого від покупця банкові, який отримує кінцеву суму погашення за дисконтованою вартістю.

Згідно Закону України № 3480-IV: «Вексель - це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векседавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю)» [30].

Вексель є способом підтвердження зобов'язання, але не містить в собі забезпечення вчасної виплати. Крім продажу векселя, кошти за товар у боржника можна повернути, через подання позовної заяви до суду з використанням векселя як підтвердження наявності боргового зобов'язання. Проте судовий розгляд може зайняти довготривалий час.

Факторинг – передання права отримання виплати боргової суми банку або фірмі, зазвичай за короткострокові депозити, за певну сплачену суму банком підприємству. В результаті банк бере на себе відповідальність за отримання суми заборгованості в замість винагороду.

Факторинг застосовують у випадках затримання платежу для забезпечення здійснення виплати за товар, зменшення дефіциту коштів на підприємстві та потреби в кредитах для покриття дефіциту готівки.

Недолік факторингу зазначає Басюк Т. П.: «експортеру перераховується лише 70-90% суми коштів за відвантажену продукцію, а лише після отримання платежу від покупця банк перераховує залишок коштів (30-10%) за мінусом відсотків за факторинговий кредит та комісійної винагороди» [31].

Форфейтинг – передача прав на виплату довгострокової заборгованості за експортну продукцію банку в замість на виплату коштів. В результаті

форфейтингу підприємство може вимагати цінний папір в покупця та передати його банку. Перевагою форфейтингу є значне скорочення часу на отримання коштів за товар та їх повне повернення. Недоліком форфейтингу є його висока вартість, неможливість скасування операції.

За твердженням Гураля І. М., Шведа Н. М.: «При спонтанному фінансуванні визначається знижка покупцям за скорочення строку розрахунку, яка стимулює покупця здійснити розрахунок в строк» [32]. Заохочення покупців до сплати може бути ефективним в період затримання платежів.

Розглянувши всіх види рефінансування, його найкраще здійснювати через факторинг, або облік векселів, де вексель є гарантом сплати і його можна перевести в ліквідаційне майно в разі затримки платежу, також дієвим способом отримання коштів може бути стягнення грошової виплати через суд.

Висновки з розділу 3

Для покращення обліку на підприємстві запропоновано заміну застарілої програми бухгалтерського обліку на більш сучасну програму BAS.

Дана програма має певні переваги:

- кращий інтерфейс;
- адаптування програми для своїх потреб;
- автоматичне створення звітності;
- надання бланків управлінської звітності;
- надає інформацію через Інтернет- з'єднання.
- зберігає історію пошуку користувача.

Для збільшення доступу підприємства до оперативної інформації запропоновано вести управлінську звітність фінансових показників.

Основні функції управлінської звітності:

- обчислення витрат;
- контроль за дебіторською та кредиторською заборгованостями;

- отримання оперативної інформації про стан справ на підприємстві через проведення аналізу фінансових та економічних показників та здійснення на його основі висновків;

- створення поточних і стратегічних планів.

Управлінський облік потребує здійснення економічних розрахунків з поєднанням облікової інформації. Для організації управлінського обліку потрібно визначити потребу в інформації, визначення осіб для яких скрадатиметься звітність, забезпечити конфіденційність обліку, визначитися з термінами подання звітності. Для надання якісної та оперативної інформації варто використовувати для управлінського обліку програмно забезпечення. Програма BAS надає форми управлінських звітів, також в ній можна створювати графіки та інші графічні зображення для проведення аналізу.

Для вдосконалення достовірності бухгалтерського обліку запропоновано здійснювати зовнішній аудит раз на рік через укладання договору зі спеціалістом.

В процесі аналізу у другому розділі виявлено відсутність у підприємства власних джерел формування власного капіталу, оскільки вартість необоротних активів перевищує вартість власного капіталу, що означає повну залежність від зовнішніх кредиторів у формуванні оборотних активів для здійснення виробничого процесу. Отже, потрібно знайти шляхи покращення фінансового стану підприємства. Можливими причинами відсутності власного оборотного капіталу можуть бути великі витрати на необоротні активи та великий обсяг дебіторської заборгованості.

Для зниження витрат на оновлення основних засобів замість прямолінійного методу нарахування амортизації запропоновано застосовувати прискорені засоби, серед яких є метод зменшення залишкової вартості, прискорений метод залишкової вартості, кумулятивний метод, а також податковий прискорений метод. Прискорені методи забезпечують надання достатньої суми амортизації для оновлення основних засобів та зменшує суму оподаткування.

Кожен із методів має свої особливості:

- метод зменшення залишкової вартості через активне нарахування амортизації на основні засоби на початку їх використання доцільніше використовувати на недавно придбані необоротні активи;

- метод прискореного зменшення залишкової вартості через швидке знецінення вартості активу варто використовувати на основні засобів з коротким строком використання. Також метод має свої обмеження: його можна застосовувати лише на машини, обладнання, транспортні засоби;

- кумулятивний метод розраховується із застосуванням кумулятивного коефіцієнта, нараховує знос на засіб найбільше на перші та останні терміни використання основного засобу;

- запроваджений Державною податковою службою новий прискорений метод нарахування амортизації, дозволяє швидко нарахувати суму амортизації без трудомістких розрахунків, проте серед недоліків варто виділити: велика кількість обмежень щодо застосування в терміні використання методу, кількості груп основних засобів, метод дозволено використовувати лише для нових засобів та лише для тих, що використовує саме підприємство. Також необхідність відокремлення податкового обліку, надання розрахунків амортизації в податкових деклараціях, розбіжність нормативів між бухгалтерським та податковим обліком, що завдають труднощів у використанні даного методу. Отже, при виборі будь-якого прискореного методу, підприємство повинно враховувати особливості використання основних засобів.

Також для оновлення основних засобів, зменшення витрат на капітальний ремонт можна використовувати лізинг.

В другому розділі кваліфікаційної роботи зазначено виявлення постійного зростання дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість може бути причиною зменшення готівки в касі підприємства, що призводить до зменшення високоліквідних активів для покриття короткострокових кредитів.

За даними аналізу помітне переважання довгострокових кредитів над короткостроковими.

Для покращення контролю за дебіторською заборгованістю запропоновано встановити систему визначення гарантів покриття коштів за товари та послуги у покупців, здійснювати детальний аналіз дебіторів та встановлювати умови для надання кредиту на товари, встановити консервативну кредиторську політику на період її великого обсягу. Також розглянуто методи реінвестування дебіторської заборгованості. Найкращим варіанту на наш розсуд є форфейтинг, облік векселів, їх продаж також заборгованість можна стягнути, звернувшись до суду.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Обліково-аналітичне забезпечення є процесом організації обліково-аналітичної інформації для прийняття підприємством управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення формує на підприємстві комплексну обліково-аналітичну систему.

Обліково-аналітичне є центральною складовою інформаційного забезпечення. Складовими обліково-аналітичного забезпечення є облік, аналіз і аудит. Облік поділяється на фінансовий, управлінський, податковий, оперативний, статистичний. Аналіз на підприємстві є фінансовий і управлінський. Аудит може бути зовнішнім і внутрішнім.

Облікова інформація на підприємстві формується через закони, положення, та встановлену в середині організації облікову політику. Облікова політика повинна складатись з урахуванням особливостей підприємства: його розміри, масштаби виробництва, організаційно-правова структура, кількість робітників, галузь.

Аналітична інформація формується через поставлені завдання в процесі прийняття рішень.

Дані для економічного аналізу взято на основі фінансової звітності ПП «ДЕНК ТПР» за три останні роки. Підприємство займається обробленням металу, виготовлення металевих виробів. Підприємство належить до малих підприємств та застосовує спрощену звітність.

В результаті аналізу облікового забезпечення виявлено морально застаріле обладнання, оформлений не належним чином Наказ про облікову політику, відсутність управлінської обліку та аудиту.

В процесі аналізу фінансових показників підприємства виявлено позитивну динаміку до зростання обсягів виробництва, зростання власної частки капіталу в джерелах фінансування підприємства та збільшення прибутку.

Негативними факторами підприємницької діяльності є зростання обсягу дебіторської заборгованості, зменшення частки грошових коштів в касі банку, відсутність власного оборотного капіталу.

Також в законодавстві виявлено недостатність запропонованих підходів для формування облікової політики підприємств, враховуючи їх особливості, невизначеність поняття основні засоби, їх межу вартості, недостатньо організована методологія нарахування амортизації на нематеріальні активи, відсутність чіткого поділу постійних та змінних витрат.

Для покращення обліку на підприємстві запропоновано:

- замінити морально застарілу програму з бухгалтерського обліку на більш нову, серед сучасних аналогів бухгалтерських програм запропоновано BASS Бухгалтерія, яка має вбудовані зразки управлінської звітності, має зв'язок з Інтернетом та іншими програмами, в ній можна налаштовувати інтерфейс під потреби підприємства, містить історію пошуку;

- запровадити управлінську звітність для отримання оперативної інформації, щоб постійно контролювати стан підприємства та вчасного реагувати на зміни в середовищі.

Відсутність власного оборотного капіталу може бути спричинено неефективним шляхом здійснення амортизації на основні засоби та велика частина дебіторської заборгованості в складі оборотних активів.

Для вдосконалення нарахування амортизації на основні засоби запропоновано вибрати прискорений метод, який враховує зміни у періоді користування основного засобу. Вибір прискореного методу залежить від особливостей використання основних засобів.

Також запропоновано скористатися послугами лізингу. Для лізингу не потрібна застава, витрати на ремонт покриває лізингодавець, дозволяється використовувати прискорений метод нарахування амортизації, є можливість знизити суму оподаткування, шляхом перенесення витрат на лізинг і амортизацію на воловий прибуток, основний засіб орендо-держатель має право викупити після закінчення строку договору.

Щоб покращити контроль за дебіторською заборгованістю запропоновано здійснювати аналіз покупців, їх фінансовий стан, платоспроможність, способи забезпечення розрахунків за товар, застосувати консервативну кредитну політику на період великого обсягу дебіторської заборгованості використання методу реінвестування дебіторської заборгованості через факторинг, облік векселів, або стягнення виплати через звернення до суду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гангал Л.С. Механізм обліково-аналітичного забезпечення конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 1-2'2016[61]. URL: http://ie.at.ua/IE_2016/InnEko_1-2_2016_.pdf
2. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія за ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської [Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. та ін.]: ЦП «Компринт». 2013. С. 338. URL: http://dglb.nubip.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/215/1/Oblikovo_analitichne_zabezp_Kaminska.pdf
3. Пуцентейло П.Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 3'2015[58]. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3461/1>
4. Швець В. Є. Еволюція обліково-аналітичної системи суб'єктів господарювання в Україні. *Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні: міжн. наук. практ. конф. (25–26 березня 2005 р.)* Львів: ЛНУ ім. І. Франка. Інтереко. 2005. № 15. Ч. II. С. 61–66.
5. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система-інформаційне забезпечення управління підприємством. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. 2022. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblikovo-analitichna-sistema-informaciyne-zabezpechennya-upravlinnya-pidpriemstvom.html>
6. Стецюк Л. С. Оцінка стану інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. *Облік і фінанси*. 2014. № 3 (65). URL: file:///C:/Users/777/Downloads/Oif_apk_2014_3_22.pd
7. Боднарчук Ю. Аспекти удосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств. *Міжнародна науково-практична конференція за участю іноземних студентів*. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8507/1/>

8. Кравченко О.В. Напрями організації управлінського обліку в банку. *Економічні науки. Серія облік і фінанси*: зб. наук. праць. Луцьк. 2010. Вип. 7 (25). Ч.4. С. 359–367. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55581/6/Kravchenko.pdf;jsessionid=011202BECA30A91F360F5D6F1460A588>
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 10.08.2022. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
10. Перелік форм державних статистичних спостережень та фінансової звітності, які можуть подаватись респондентами в електронному вигляді у 2021–2022 роках: Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/elektr_zvit/2021/Perelik_form_2022.htm
11. Правдюк Н. Л. Формування облікової інформації для управління. URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2008/Economics/26168.doc.htm
12. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки»*. 1'2015[26]. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3463/1/%D0%A1%D0%A0%D0%95_1_2015_168-174.pdf
13. Промисловість України у 2016-2020 роках: Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/zb_prom_16_20.pdf
14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту: Закон України від 21.04.2011 № 3262-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-17/#Text>
15. Синько Н. Почасова оплата праці. 2017. № 17. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ot/2017/september/issue-17/article-30445.html>

16. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Серія Економіка*. Випуск 1 (42). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14781/1>

17. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 25 «Спрощена фінансова звітність». Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

18. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби». Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

19. Дерун І. Оцінка вибору програмного забезпечення для обліку необоротних активів . *Журнал «Вісник»* .Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. ISSN 1728-3817. 2013. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/147_9.pdf

20. Коцупатрий М. М. Завдання та функції управлінського обліку. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф, 23 квітня 2020. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/9268/1>

21. Турова Л. Л., Костюнік О. В. Проблеми впровадження управлінського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/9.pdf

22. Кубік В. Д., Волчек Р. М. Фінансовий та управлінський (внутрігосподарський) облік: їх схожість та відмінності. *Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Modern Directions and Movements in Science»*. 2022. URL: <file:///C:/Users/777/Downloads/5.pdf>

23. Гладій І.О. Управлінська звітність підприємства: принципи формування. *Глобальні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. 2018. Випуск 23. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/23-2018/118.pdf>

24. Мороз В. Є., Соколов Д. І. Формування техніко-економічної галузі: методи амортизації основних фондів. *Наукові записки*. Вип.10, част. II. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/5200/1/12.pdf>

25. Верхогляд В. Амортизація основних засобів: що змінилось. «7 хвилин» з Валентиною Верхогляд. URL: <https://7eminar.ua/events/2172/3038>

26. Алескерова Ю.В., Годосійчук В.Л., Мостовик В.О. Фінансово-кредитне забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств та їхні особливості. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2018. № 25.

27. Марусяк Н. Л. Сучасні тенденції формування та поповнення оборотного капіталу промислових підприємств. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Finansove-zabezpechennya-monografiya.pdf>

28. Рубан В.С., Фрунза С.А. Методи та етапи управління дебіторською заборгованістю. *Наукові записки*. Кропивницький: ЦНТУ. 2018. Вип. 23. С. 206. URL: http://195.230.140.114/doc/23_2018_NZ_3.pdf#page=136

29. Севрук Є. Рефінансування дебіторської заборгованості на підприємствах торгівлі. *Науковий журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право»*. 2017. № 1. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2017/01\(90\)/ZT_01_2017_st_10.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2017/01(90)/ZT_01_2017_st_10.pdf)

30. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 28.10.2022 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

31. Басюк Т. П. Організація розрахунків і фінансування зовнішньоекономічних операцій. URL: http://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/1368/1/Basyuk_Satti_FinRozr.pdf

32. Гураль І. М., Шведа Н.М. Рефінансування як сучасний метод управління дебіторською заборгованістю. *Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід* : матеріали IV Міжнар наук.-метод. конф. 24-26 жовтня 2013 р., м. Тернопіль. URL:

http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/19962/2/IVMNK_2013_Hural_I_M-Refinancing_as_modern_management_129-131.pdf

33. Бенько М. М. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : підручник. Київ, 2021. С. 560.

34. Биба В.В. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 60–62.

35. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія. Ченігів. Видавець Лозовий В.М. 2014. С. 384.

36. Гордієнко Н.І., Ілляшенко О.В., Литовченко О.Ю. Організація та обліково-аналітичне забезпечення управління результативністю діяльності підприємства. *Науковий журнал з питань економіки та бізнесу «Підприємництво та інновації»*. 2020. Випуск 13.

37. Гудзенко Н.М., Шевчук О.Д. Особливості організації бухгалтерського обліку та контролю у забезпеченні економічної безпеки підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 810–815.

38. Жук В.М. Вирішення проблем фінансової безпеки на стиках фінансової і бухгалтерської науки. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес»*. 2014. Вип. 200 (3). С. 20–27.

39. Концептуальні основи розвитку системи бухгалтерського і управлінського обліку та звітності : монографія за наук. ред. д.е.н., проф. М.В. Задорожного. Тернопіль : ТНЕУ. 2019. С. 288.

40. Кудирко О.М. Удосконалення контролю товарних запасів. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. №4.

41. Левус Н. Суть форфейтингу, його переваги і недоліки. *Категорія: Якість фінансових послуг та інструментів*. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=1668>

42. Левченко О. М. Форфейтинг від теорії до практики. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Випуск 117 (частина II). URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2102/1865>

43. Лень В. С. Обліково-аналітичне забезпечення: визначення поняття. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : I Міжнародна науково-практична конференція: (м. Чернігів, 11 грудня 2015 р.) : тези доповідей. Чернігів : Черніг. Нац. Технол. Ун-т, 2015. С. 248.

44. Мазіна О. І., Олійник В. С. Трансформація звітності в умовах глобалізації. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2019. Вип. 3. С. 124–132.

45. Мардус Н.Ю.,Шкарлат А.О. Питання інформаційного забезпечення обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів. *International Scientific Conference Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III, Tbilisi: SSOTU*. 2016. P. 228–231.

46. Мельничук Я.П. Облікова політика щодо виробництва та реалізації органічної продукції. *Теорія і практика економіки та управління промисловими підприємствами*. 2016. № 3 (25). С. 86–92.

47. Novykoval, Chorny R., Chorna N., Bey R., Leszczynski V. (2022). Simulation of Comprehensive Assessments of Personnel Innovation Development Management System. In: Alareeni, B., Hamdan, A. (eds) *Financial Technology (FinTech), Entrepreneurship, and Business Development. ICBT2021. Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 486. Springer, Cham. P. 95 – 108.

48. Остапчук Г.О. Економічна сутність реалізації як об'єкту аудиту. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю* : зб. наук. пр. VII Всеукр. наук.-практ. інтернет–конф., 27 берез. 2019 р.: у 2-х ч. - Ч. II. Вінниця : ВРВ ВТЕІ КНТЕУ. 2019. С. 356–362.

49. Посохов І. М. Дослідження методів оцінки ризиків корпорацій. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 2 (15). С. 211–216.

50. Правдюк Н.Л., Мулик Т.О., Мулик Я.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ : ЦУЛ, 2019. С. 224.

51. Прядко В. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 265–270.

52. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2015. Вип. 11. С. 224-232.

53. Радіонова Н. Облікова політика як методологічна основа управління підприємством. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 2-3. С. 53–60.

54. Царук В. Ю. Принципи корпоративного управління та бухгалтерський облік: шляхи гармонізації. *Облік і фінанси*. № 4 (82). 2018. С. 77–83.

55. Царук В. Ю. Перспективи додаткового розкриття облікової інформації в системі корпоративного управління. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2020. № 16 (44). С. 203–208. DOI: 10.25264/2311-5149-2020-16(44)-203-208

56. Царук В.Ю. Сутність корпоративного управління: облікові аспекти. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. Випуск 3-4. С. 92–100.

57. Чорна Н. П. Аналітичний інструментарій управління інноваціями: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2022. С. 214.

58. Чорна Н. Менеджмент в умовах цифровізації економіки. Перспективи розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [Тернопіль, 20 травня 2020 р.]. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2020. С. 100–101.

59. Шепелюк В. А. Дефініції поняття «інформація» для обліково-аналітичного забезпечення в управлінні економічною безпекою підприємства. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім.*

Михайла Туган-Барановського. Серія : «Економічні науки». 2017. Вип. 1. С. 185–191.

60. Штангрет А.М., Стеців Л.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства: методичні засади. *Економіка і суспільство*. Мукачівський державний університет. 2017. Випуск № 9. С. 722–726.

61. Яременко Л.М. Особливості ведення управлінського обліку на вітчизняних підприємствах: міжнародний досвід ведення управлінського обліку. *«Молодий вчений»*. 2018. № 9 (61). С. 275–278.

АНОТАЦІЯ

КУЗНЄЦОВА Оксана Олександрівна. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством. Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого «магістерського» ступеня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню організації системи обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві. В дослідженні дано визначення обліково-аналітичного забезпечення, обліково-аналітичної системи; висвітлено складові обліково-аналітичного забезпечення, джерела його формування; проведено аналіз організації обліку та звітності на підприємстві, вказано недоліки; запропоновано напрями удосконалення ведення обліку та формування звітності; запропоновані напрями організації аудиту на підприємстві; здійснено аналіз фінансового стану підприємства та його оцінка; запропоновано методи удосконалення нарахування амортизації та оновлення основних засобів, методи зменшення дебіторської заборгованості; вказано на недоліки законодавчої бази щодо організації обліку.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, облік, аналіз, аудит, облікова політика, управлінська звітність.

ANNOTATION

KZNIETSOVA Oksana Oleksandrivna. Accounting and analytical support in the management system of the enterprise. Manuscript.

Graduation qualifying work for obtaining the second (master's) degree of higher education in speciality 071 «Accounting and taxation». West National University, Ternopil, 2022.

The qualification work is dedicated to the study of the organization of the accounting and analytical support system at the enterprise. The study defines accounting and analytical support, accounting and analytical system; the components of accounting and analytical support, the sources of its formation are highlighted; an

analysis of the organization of accounting and reporting at the enterprise was carried out, shortcomings were indicated; directions for improving accounting and reporting are suggested; proposed areas of audit organization at the enterprise; an analysis of the company's financial condition and its assessment was carried out; methods of improving the calculation of depreciation and renewal of fixed assets, methods of reducing receivables are proposed; the shortcomings of the legislative framework regarding the organization of accounting are indicated.

Keywords: accounting and analytical support, accounting, analysis, audit, accounting policy, management reporting.